

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΣΥΝΤΟΜΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ ΠΡΟΣΩΝΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Κύπρος
Ομάδα έργου ΕΠΠ-Europass

Δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στα αγγλικά ως:

EQF-Europass Project Group. (2024). *European guidelines for the development and writing of short, learning-outcomes-based descriptions of qualifications*. Publications Office of the European Union. Cedefop working paper series, 21. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/838553>

Με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές έχουν μεταφραστεί και είναι πλέον διαθέσιμες σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ, καθώς και σε άλλες γλωσσικές εκδόσεις. Οι μεταφράσεις επανεξετάστηκαν και οριστικοποιήθηκαν με την υποστήριξη εθνικών εμπειρογνομώνων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για την ορθότητα των μεταφράσεων. Η αγγλική έκδοση θεωρείται έγγραφο αναφοράς.

Αναφέρετε την παρούσα δημοσίευση ως εξής:

Ομάδα έργου ΕΠΠ- Europass. (2024). *Ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και τη σύνταξη σύντομων περιγραφών προσόντων με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα – Κύπρος*. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σειρά εγγράφων εργασίας του Cedefop, 21. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/5993515>

Στο διαδίκτυο είναι διαθέσιμες πολλές συμπληρωματικές πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η πρόσβαση σε αυτές είναι εφικτή μέσω του εξυπηρετητή Europa (<http://europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2024

© Cedefop, 2024.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά, η περαιτέρω χρήση του παρόντος εγγράφου επιτρέπεται βάσει της άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση εφόσον αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται τυχόν αλλαγές.

PDF

ISSN 1831-2403

ISBN 978-92-896-3944-6

doi: 10.2801/5993515

TI-BA-24-003-EL-N

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop) είναι το κέντρο αναφοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, τις δεξιότητες και τα προσόντα. Παρέχουμε πληροφορίες, έρευνες, αναλύσεις και στοιχεία σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, τις δεξιότητες και τα προσόντα για τη χάραξη πολιτικής στα κράτη μέλη της ΕΕ. Το Cedefop ιδρύθηκε αρχικά το 1975 με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 337/75 του Συμβουλίου. Η εν λόγω απόφαση καταργήθηκε το 2019 με τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/128 για την ίδρυση του Cedefop ως οργανισμού της Ένωσης με ανανεωμένη εντολή.

Ευρώπης 123, Θεσσαλονίκη (Πυλαία) ΕΛΛΑΔΑ
Ταχυδρομική διεύθυνση: Cedefop service post, 57001 Θέρμη,
ΕΛΛΑΔΑ
Τηλ. +30 2310490111, Φαξ +30 2310490020
Email: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Jürgen Siebel, *Εκτελεστικός διευθυντής*
Mario Patuzzi, *Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου*

Ευχαριστίες

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές είναι το αποτέλεσμα των εργασιών της ομάδας έργου ΕΠΠ-Europass σχετικά με τις σύντομες περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προσόντων.

Τον Ιούνιο του 2021 η συμβουλευτική ομάδα για το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων και η συμβουλευτική ομάδα για το Europass συμφώνησαν στη συγκρότηση ομάδας έργου με στόχο την ανάπτυξη και τον καθορισμό κοινών κατευθυντήριων αρχών σχετικά με τη σύνταξη σύντομων περιγραφών των μαθησιακών αποτελεσμάτων για τη δημοσίευση των προσόντων σε βάσεις δεδομένων και μητρώα που συνδέονται με το Europass. Η ομάδα εργάστηκε από τον Δεκέμβριο του 2021 έως τον Οκτώβριο του 2023.

Στην ομάδα έργου συμμετείχαν εμπειρογνώμονες από 12 χώρες και ενδιαφερόμενες οργανώσεις που εκπροσωπούν την εκπαίδευση και την κατάρτιση και την αγορά εργασίας. Ζητήθηκε η γνώμη τόσο της συμβουλευτικής ομάδας για το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων (ΕΠΠ) όσο και της συμβουλευτικής ομάδας για το Europass σχετικά με τα ενδιαμέσους και τα τελικά σχέδια των κατευθυντήριων γραμμών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης συντόνισε τις εργασίες σύμφωνα με τη σύσταση του 2017 σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων και την απόφαση του 2018 για το Europass. Το Cedefop, εκπροσωπούμενο από τη Zelda Azzarà και τον Jens Bjornavold, παρείχε τεχνική και θεωρητική υποστήριξη και σύνταξε τις κατευθυντήριες γραμμές σε στενό συντονισμό με τα μέλη της ομάδας έργου, μεταξύ των οποίων και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τα μέλη της ομάδας έργου για την ανεκτίμητη συνεισφορά τους σε υλικό και παρατηρήσεις, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων, την πιλοτική εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών με εμπειρογνώμονες και ενδιαφερόμενους σε εθνικό επίπεδο και τη συμβολή τους στη βελτίωση του εγγράφου.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΠΙΝΑΚΕΣ, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΑ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Η σημασία των σύντομων περιγραφών προσόντων με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα.....	5
Ανάπτυξη και στόχος των κατευθυντήριων γραμμών	6
Χρήστες και εφαρμογές των κατευθυντήριων γραμμών	7
Πεδίο εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών	8
Χρήση σύντομων περιγραφών μαθησιακών αποτελεσμάτων	8
Δομή και λειτουργία των κατευθυντήριων γραμμών.....	9
Πρόσθετες παρατηρήσεις.....	10
ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ: ΒΑΣΙΚΑ ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	11
A — ΤΥΠΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ.....	12
A1. Έκταση	12
A2. Μορφή της περιγραφής	12
B — ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	13
B1. Γενικοί στόχοι και προσανατολισμός του προσόντος (υπό μορφή περιγραφικού κειμένου αναλυτικής περιγραφής).....	13
Κατευθυντήριες ερωτήσεις	15
Συστάσεις.....	16
Πρόσθετες παρατηρήσεις και συμβουλές	20
B2 — Μαθησιακά αποτελέσματα με μορφή κουκκίδων απαρίθμησης.....	21
Κατευθυντήριες ερωτήσεις	24
Συστάσεις.....	24
Πρόσθετες παρατηρήσεις και συμβουλές	30
ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	33
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	34

Παράρτημα Ι. Παραδείγματα σύντομων περιγραφών επαγγελματικών προσόντων με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα	34
Παράρτημα ΙΙ. Ρήματα ενεργητικής σημασίας	38
Παράρτημα ΙΙΙ. Προσδιορισμοί (επιθετικοί και επιρρηματικοί)	41
Παράρτημα ΙV. Ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων: περιγραφικοί δείκτες για τα επίπεδα ()	42
Παράρτημα V. Πρόσθετες πηγές και σύνδεσμοι	45
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	47

Πίνακες, διαγράμματα και πλαίσια

Πίνακες

Πίνακας 1.	Δομή και μορφή της σύντομης περιγραφής (αναλυτική περιγραφή και επιγραμματική διατύπωση σε κουκκίδες)	12
Πίνακας 2.	Γενικός στόχος και προσανατολισμός του προσόντος υπό μορφή αναλυτικής περιγραφής	13
Πίνακας 3.	Μαθησιακά αποτελέσματα σε κουκκίδες	21
Πίνακας 4.	Σύνταξη των προτάσεων (σε κουκκίδες) που περιγράφουν τα μαθησιακά αποτελέσματα.....	25

Διαγράμματα

Διάγραμμα 1.	Σύντομες περιγραφές με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα: βασικά δομικά στοιχεία	11
--------------	---	----

Πλαίσια

Πλαίσιο 1.	Παραδείγματα αναλυτικών περιγραφών που παρουσιάζουν τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό των προσόντων	14
Πλαίσιο 2.	Ορισμοί των βασικών εννοιών	22

Εισαγωγή

Η σημασία των σύντομων περιγραφών προσόντων με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα

Τα μαθησιακά αποτελέσματα είναι διατυπώσεις που περιγράφουν τι πρέπει να γνωρίζει, να κατανοεί και/ή να είναι σε θέση να κάνει ένα άτομο με την ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας. Η ανάπτυξη και η χρήση εθνικών πλαισίων προσόντων (ΕΘΠΠ) που βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα και συνδέονται με το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων (ΕΠΠ) σε επίπεδο ΕΕ έχουν βελτιώσει τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα των προσόντων ⁽¹⁾ σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ενώ τα επίπεδα του ΕΠΠ και των ΕΘΠΠ προσφέρουν έναν απλό τρόπο για μια πρώτη κατανόηση των προσόντων, η ανάπτυξη βάσεων δεδομένων και μητρώων προσόντων έχει μεγάλη σημασία για την περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας των προσόντων.

Η χρήση της προσέγγισης των μαθησιακών αποτελεσμάτων έχει αποδειχθεί χρήσιμη όσον αφορά τον εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ των προσόντων, παρέχοντας καλύτερη κατανόηση του πεδίου εφαρμογής και του προσανατολισμού τους ⁽²⁾. Ωστόσο, πρόσφατες μελέτες και πιλοτικά έργα δείχνουν ότι οι περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων μπορεί να διαφέρουν, για παράδειγμα όσον αφορά τη διάρκεια, τη διατύπωση και το επίπεδο λεπτομέρειας με το οποίο αποτυπώνονται, γεγονός που δημιουργεί δυσκολίες στην σύγκριση των προσόντων ⁽³⁾.

(1) Προσόν: επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης και επικύρωσης, το οποίο αποκτάται όταν μία αρμόδια αρχή καθορίζει ότι ένα άτομο έχει επιτύχει μαθησιακά αποτελέσματα σύμφωνα με καθορισμένα πρότυπα.

(2) Cedefop (2020). *European qualifications framework. Initial vocational education and training: focus on qualifications at levels 3 and 4*. [Ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων. Αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση: εστίαση στα προσόντα επιπέδου 3 και 4.

Cedefop (2020). *National qualifications frameworks developments in Europe 2019. Qualifications frameworks: transparency and added value for end users*. [Εξελίξεις στα εθνικά πλαίσια προσόντων στην Ευρώπη το 2019. Πλαίσια προσόντων: διαφάνεια και προστιθέμενη αξία για τους τελικούς χρήστες.

Cedefop (2022). *Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes*. [Σύγκριση των προσόντων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: προς την ανάπτυξη μεθοδολογιών για την ανάλυση και τη σύγκριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων].

(3) Πιλοτικά έργα και ομάδα έργου του ΕΠΕΠ για την οριζόντια συγκρισιμότητα των προσόντων του 2016 και του 2018· ομάδα έργου ΕΠΕΠ-Europass για τη σύντομη περιγραφή των προσόντων

Οι πλήρεις περιγραφές των εθνικών προσόντων καταρτίζονται σύμφωνα με εθνικά κριτήρια και προτεραιότητες και μπορεί να αναφέρονται σε πολυάριθμα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα. Οι σύντομες και συνοπτικές περιγραφές βασίζονται στις πλήρεις εθνικές περιγραφές χωρίς να τις αντικαθιστούν και έχουν πολλαπλά οφέλη: παρέχουν εύκολη αρχική πρόσβαση σε εκπαιδευόμενους και εργοδότες που αναζητούν πληροφορίες για συγκεκριμένα προσόντα, μεταφράζονται ευκολότερα και προσφέρουν μια σύντομη επισκόπηση του περιεχομένου και των χαρακτηριστικών ενός προσόντος.

Η σύνταξη σύντομων περιγραφών σύμφωνα με τις ίδιες αρχές είναι σημαντική, καθώς ενισχύει την διαφάνεια και την κατανόηση, και διευκολύνει την σύγκριση· μπορεί επίσης να συμβάλει στην αξιοποίηση των ψηφιακών εξελίξεων για πρόσβαση, χρήση, σύνδεση και σύγκριση πληροφοριών σχετικά με το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά των προσόντων ⁽⁴⁾.

Η βελτίωση της προσβασιμότητας, της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας των προσόντων μπορεί να αυξήσει την κινητικότητα εργαζομένων και εκπαιδευομένων και να στηρίξει τη διά βίου μάθηση και τη διαχείριση της σταδιοδρομίας, γεφυρώνοντας διαφορές μεταξύ προσόντων και εμπειριών.

Ανάπτυξη και στόχος των κατευθυντήριων γραμμών

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καταρτίστηκαν από ομάδα εμπειρογνομόνων ⁽⁵⁾ σε επίπεδο ΕΕ, υπό τον συντονισμό της Ευρωπαϊκής

2023·

Cedefop (2022). *Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes* (Σύγκριση των προσόντων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: προς την ανάπτυξη μεθοδολογιών για την ανάλυση και τη σύγκριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων). Cedefop (2022). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook* (Προσδιορισμός, σύνταξη και εφαρμογή μαθησιακών αποτελεσμάτων: ένα ευρωπαϊκό εγχειρίδιο). 2η έκδοση.

- (4) Azzara Z., & Garmash A. (2022). *From fragmented paper-based systems to digitally connected qualification systems accessible to citizens* (Από τα κατακερματισμένα συστήματα σε έντυπη μορφή στα ψηφιακά συνδεδεμένα συστήματα προσόντων που είναι προσβάσιμα στους πολίτες). Στο Cedefop, στο ETF, στην UNESCO και στο Ινστιτούτο της UNESCO για τη διά βίου μάθηση. *Global Inventory of regional and national qualifications frameworks 2022. Volume 1: Thematic Chapters*. [Παγκόσμια καταγραφή περιφερειακών και εθνικών πλαισίων προσόντων 2022. Τόμος 1: Θεματικά κεφάλαια]. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (5) Η συμβουλευτική ομάδα για το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων και η συμβουλευτική ομάδα για το Europass συμφώνησαν να συγκροτήσουν ομάδα έργου με αποστολή την εκπόνηση κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις σύντομες περιγραφές των

Επιτροπής, με την τεχνική και θεωρητική υποστήριξη του Cedefop και σε διαβούλευση με εμπειρογνώμονες και ενδιαφερόμενους σε εθνικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο της ομάδας υποβλήθηκαν συνολικά 33 προσόντα (σύντομες και πλήρεις περιγραφές). Από αυτά έγινε ανάλυση των 22, προκειμένου να εξαχθούν βασικές αρχές στις οποίες θα βασίζονταν οι κατευθυντήριες γραμμές. Ένα αρχικό σχέδιο των κατευθυντήριων γραμμών παρουσιάστηκε τον Νοέμβριο του 2022 κατά την 60ή συνεδρίαση της συμβουλευτικής ομάδας για το ΕΠΠ (σημείωμα της συμβουλευτικής ομάδας ΕΠΠ 60-4) και στη συνέχεια τέθηκε σε δοκιμή. Η διαδικασία αυτή περιλάμβανε τη συγκέντρωση παρατηρήσεων από τους ενδιαφερόμενους σχετικά με το κείμενο των κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και την ανάπτυξη σύντομων περιγραφών προσόντων με τη χρήση των κατευθυντήριων γραμμών με σκοπό την προσθήκη παραδειγμάτων. Στο τέλος της διαδικασίας, αναπτύχθηκαν 20 περιγραφές και διεξήχθη διαδικασία αξιολόγησης από ομότιμους με στόχο τον εντοπισμό σημείων όπου οι κατευθυντήριες γραμμές χρειάζονταν βελτίωση για μεγαλύτερη σαφήνεια και για τον εντοπισμό περιγραφών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα (τελικά περιλήφθηκαν τρία παραδείγματα στις κατευθυντήριες γραμμές).

Στόχος είναι η προώθηση κοινών αρχών και, ως εκ τούτου, μιας συνεκτικής δομής και προσέγγισης για την ανάπτυξη σύντομων και συνοπτικών περιγραφών των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προσόντων για δημοσίευση σε βάσεις δεδομένων / μητρώα προσόντων που συνδέονται με το [Europass](#).

Χρήστες και εφαρμογές των κατευθυντήριων γραμμών

Οι κατευθυντήριες γραμμές εξυπηρετούν διοικητικούς υπαλλήλους, αρμόδιους φορείς, εμπειρογνώμονες και παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης στη διαμόρφωση σύντομων περιγραφών σε όλα τα επίπεδα και όλους τους τομείς — τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

Παρόλο που οι κατευθυντήριες γραμμές έχουν σχεδιαστεί για σύντομες περιγραφές μαθησιακών αποτελεσμάτων προσόντων ΕθΠΠ/ΕΠΠ, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κάθε είδους προσόν, πιστοποιητικό και δίπλωμα, καθώς και για την περιγραφή επιμέρους τμημάτων ή ενοτήτων προσόντων. Μπορούν δε να

μαθησιακών αποτελεσμάτων προς δημοσίευση στο Europass. Στην ομάδα συμμετείχαν εμπειρογνώμονες από 12 χώρες [Αυστρία, Βέλγιο (Φλ.), Κύπρος, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σλοβενία], η Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων, η SME United, η Business Europe και το ETF. Την προεδρία της ομάδας ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την τεχνική και θεωρητική υποστήριξη του Cedefop.

χρησιμοποιηθούν για περιγραφές προσόντων με ή χωρίς αναφορά επιπέδων ΕΘΠΠ/ΕΠΠ.

Πεδίο εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών

Η ανάπτυξη τόσο σύντομων όσο και πλήρων περιγραφών προσόντων αποτελεί εθνική αρμοδιότητα.

Οι κατευθυντήριες γραμμές υποστηρίζουν την ανάπτυξη και τη σύνταξη σύντομων —συνοπτικών και σαφών— περιγραφών με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα, που αποτυπώνουν το περιεχόμενο, τον προσανατολισμό και την πολυπλοκότητα όλων των τύπων και επιπέδων προσόντων. Δεν καλύπτουν την ολοκληρωμένη ή πλήρη περιγραφή των προσόντων (για παράδειγμα, με τη μορφή προτύπων προσόντων ή εθνικών προγραμμάτων σπουδών).

Τα υφιστάμενα μοντέλα πληροφοριών ⁽⁶⁾ προτείνουν πεδία πληροφοριών (π.χ. ονομασία του προσόντος, φορέας χορήγησης, πεδίο) για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τα προσόντα και των βάσεων δεδομένων / των μητρώων προσόντων ⁽⁷⁾. Ωστόσο, τα υφιστάμενα μοντέλα παρέχουν μόνο γενικές οδηγίες για το πως παρουσιάζονται τα μαθησιακά αποτελέσματα ώστε να εξασφαλίζεται η διαφάνεια και η συγκρισιμότητα. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται σε αυτά τα μοντέλα και τα εξειδικεύουν, εστιάζοντας στο ειδικό πεδίο πληροφοριών ‘μαθησιακά αποτελέσματα’.

Χρήση σύντομων περιγραφών μαθησιακών αποτελεσμάτων

Σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, για παράδειγμα μέσω του Europass και του ΕΠΠ, η δημιουργία σύντομων περιγραφών διευκολύνει τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα των προσόντων μεταξύ διαφορετικών τομέων και χωρών. Οι

⁽⁶⁾ Ο όρος ‘Μοντέλα πληροφοριών’ (*information models*) χρησιμοποιείται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μοντέλου μάθησης. Αναφέρεται στις πηγές που αναλύθηκαν και εξετάστηκαν για τη δημιουργία του ευρωπαϊκού μοντέλου μάθησης. Οι πηγές αυτές περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, ορισμούς και πρότυπα που αντλήθηκαν από τη σύσταση για το ΕΠΕΠ, τη σύσταση για το Europass, το παράρτημα διπλώματος και το συμπλήρωμα πιστοποιητικού.

⁽⁷⁾ Το παράρτημα IV της σύστασης για το ΕΠΕΠ καθορίζει υποχρεωτικά και προαιρετικά πεδία δεδομένων για την ψηφιακή δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με όλους τους τύπους και όλα τα επίπεδα προσόντων (π.χ. τίτλος προσόντος, φορέας απονομής, πεδίο). Με βάση το παράρτημα III, το μητρώο συνόλου δεδομένων προσόντων (QDR) και το ευρωπαϊκό μοντέλο μάθησης (ELM) υποστηρίζουν τη δημοσίευση και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα προσόντα στο Europass.

περιγραφές παρέχουν επίσης την δυνατότητα βελτίωσης της ποιότητας και της εμβέλειας των υφιστάμενων εργαλείων για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα προσόντα.

Σε εθνικό επίπεδο, οι σύντομες περιγραφές είναι χρήσιμες για σκοπούς ενημέρωσης και επικοινωνίας, ιδίως για τη στήριξη των πλαισίων προσόντων, αλλά και ως επιμέρους στοιχεία βάσεων δεδομένων και μητρώων προσόντων.

Οι σύντομες περιγραφές προσόντων θα πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα στους χρήστες και στους ενδιαφερόμενους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (όπως εκπαιδευόμενους, εργοδότες, συμβούλους, γονείς, εκπαιδευτικούς, παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης, και φορείς εφαρμογής της επικύρωσης) να κατανοούν γρήγορα το περιεχόμενο, την πολυπλοκότητα και τον προσανατολισμό της μάθησης. Παρόλο που οι περιγραφές θα πρέπει να παρέχουν με σαφήνεια το επίπεδο πολυπλοκότητας της μάθησης, πρωταρχικός στόχος τους δεν είναι να παρέχουν ολοκληρωμένη αιτιολόγηση του επιπέδου ΕΠΠ/ΕΘΠΠ.

Η χρήση σύντομων περιγραφών των μαθησιακών αποτελεσμάτων εξαρτάται από τα εθνικά πλαίσια και πρακτικές, καθώς και από την σχέση τους με πιο λεπτομερείς περιγραφές προσόντων ή προγράμματα σπουδών ή άλλου είδους προγράμματα. Σε ορισμένες χώρες γίνεται ήδη διάκριση μεταξύ πλήρων και λεπτομερών περιγραφών μαθησιακών αποτελεσμάτων που χρησιμοποιούνται για σκοπούς προσδιορισμού επιπέδων ή αναγνώρισης, και σύντομων περιγραφών που συνοψίζουν τα βασικά σημεία των προσόντων.

Δομή και λειτουργία των κατευθυντήριων γραμμών

Οι κατευθυντήριες γραμμές χωρίζονται σε δύο κύριες ενότητες, την Α και τη Β.

Η ενότητα Α επικεντρώνεται στα τυπικά στοιχεία της περιγραφής (έκταση και μορφή). Η ενότητα Β επικεντρώνεται στο περιεχόμενο της περιγραφής: παρέχει καθοδήγηση σχετικά με το τι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ανάπτυξη και προτείνει τρόπους διατύπωσης των προτάσεων.

Κατά τη σύνταξη των σύντομων περιγραφών, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη τα βασικά σημεία του περιεχομένου που απαριθμούνται στις κατευθυντήριες γραμμές (εύρος/πεδίο εφαρμογής, βάθος/πολυπλοκότητα και πλαίσιο) με ευελιξία και όχι με άκαμπτο ή μηχανιστικό τρόπο. Ορισμένες διαφοροποιήσεις είναι εννοιολογικά αφηρημένες και στην πράξη αλληλεπικαλύπτονται.

Για τους εμπειρογνώμονες και τους επαγγελματίες στον τομέα των μαθησιακών αποτελεσμάτων ορισμένες υποδείξεις μπορεί να φαίνονται αυτονόητες ή προφανείς. Δεδομένου όμως ότι οι κατευθυντήριες γραμμές απευθύνονται και σε άτομα που δεν είναι εξοικειωμένα με τον εν λόγω τομέα,

περιλαμβάνονται και γενικές συμβουλές, καθώς και σύνδεσμοι προς πρόσθετες πηγές (βλ. ενότητα Παραπομπές και σύνδεσμοι).

Για να διευκολυνθεί η κατανόηση, οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν επεξηγήσεις, εικόνες, καθοδηγητικές ερωτήσεις, συστάσεις και πρόσθετες συμβουλές και επισημάνσεις. Εκτός από τα τρία παραδείγματα σύντομων περιγραφών στο παράρτημα Ι, οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν συγκεκριμένα παραδείγματα που συνδέονται με τις συστάσεις και συμβουλές. Παρέχεται επίσης κατάλογος ενεργητικών ρημάτων και προσδιορισμών.

Τα παραδείγματα στις κατευθυντήριες γραμμές είτε προέρχονται από υφιστάμενες σύντομες περιγραφές προσόντων είτε έχουν προσαρμοστεί ή δημιουργηθεί για ενδεικτικούς σκοπούς.

Πρόσθετες παρατηρήσεις

Κατά την ανάπτυξη των κατευθυντήριων γραμμών και των συνοδευτικών παραδειγμάτων τους (παράρτημα Ι), κατέστη προφανές ότι η σύνταξη της ιδανικής σύντομης περιγραφής αποτελεί δύσκολο εγχείρημα. Η ευθύνη εναπόκειται σε εθνικό επίπεδο, και κάθε χώρα μπορεί να εφαρμόζει διαφορετικά κριτήρια ή να δίνει έμφαση σε διαφορετικά στοιχεία που επιθυμεί να αναδειχθούν. Η ανάπτυξη των κατευθυντήριων γραμμών θα πρέπει να θεωρείται ως μέρος μιας συνεχιζόμενης συνεργατικής προσπάθειας μεταξύ των χωρών, με στόχο την ανάπτυξη και την εφαρμογή κοινών κατευθυντήριων γραμμών για τις περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων, με σκοπό τη βελτίωση της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας των προσόντων. Με την εμπειρία, τη συνεχή συνεργασία και την ανταλλαγή πρακτικών για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών μεταξύ χωρών και τομέων, αυτές μπορούν να εξελίσσονται περαιτέρω, ενσωματώνοντας πρόσθετα παραδείγματα.

Κατά τη σύνταξη σύντομων περιγραφών προσόντων με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα, συνιστάται να ζητείται ανατροφοδότηση από εμπειρογνώμονες εκτός του οργανισμού ή/και της χώρας.

A — Τυπικές προϋποθέσεις

A1. Έκταση

Η περιγραφή θα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 750 και 1 500 χαρακτήρων (εξαιρουμένων των κενών χαρακτήρων).

Το ενδεικτικό αυτό εύρος είναι επαρκές για την αποτύπωση της ουσίας του προσόντος και δίνει τη δυνατότητα στους αναγνώστες να αντιλαμβάνονται αμέσως τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά του. Το ενδεικτικό όριο καθορίστηκε ώστε να διασφαλιστεί ότι η περιγραφή μπορεί να θεωρηθεί σύντομη.

A2. Μορφή της περιγραφής

Περιγράψτε το προσόν συνδυάζοντας αναλυτική περιγραφή και επιγραμματική περιγραφή με κουκκίδες απαρίθμησης.

Η αναλυτική περιγραφή θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την παρουσίαση του γενικού στόχου και του προσανατολισμού του προσόντος (B.1).

Για την αποτύπωση των συγκεκριμένων μαθησιακών αποτελεσμάτων θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κουκκίδες (B.2).

Πίνακας 1. **Δομή και μορφή της σύντομης περιγραφής (αναλυτική περιγραφή και επιγραμματική διατύπωση σε κουκκίδες)**

Αναλυτική περιγραφή που παρουσιάζει τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό του προσόντος.	Ο/η κάτοχος του τίτλου.....
Επιγραμματική αποτύπωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων σε κουκκίδες	Είναι σε θέση να: 1) 2) 3) ...

Πηγή: Ομάδα έργου ΕΠΠ και Europass για τις σύντομες περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προσόντων.

B — Προϋποθέσεις περιεχομένου

B1. Γενικοί στόχοι και προσανατολισμός του προσόντος (υπό μορφή περιγραφικού κειμένου αναλυτικής περιγραφής)

Η περιγραφή θα πρέπει να ξεκινά με μια συνοπτική εισαγωγή με τη μορφή περιγραφικού κειμένου, η οποία αποτυπώνει τον γενικό στόχο και τον προσανατολισμό του προσόντος και συμπεριλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο αναφοράς ⁽⁸⁾.

Με αυτόν τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα στους αναγνώστες να αντιληφθούν την ουσία του προσόντος και να κατανοήσουν τον ρόλο και τη θέση του σε σχέση με την αγορά εργασίας, τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και/ή την κοινωνία εν γένει.

Πίνακας 2. Γενικός στόχος και προσανατολισμός του προσόντος υπό μορφή αναλυτικής περιγραφής

Αναλυτική περιγραφή που παρουσιάζει τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό του προσόντος.	Ο/η κάτοχος του τίτλου.....
Επιγραμματική αποτύπωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων σε κουκκίδες	Είναι σε θέση να: 1) 2) 3) ...

Πηγή: Ομάδα έργου ΕΠΠ και Europass για τις σύντομες περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προσόντων.

⁽⁸⁾ Ο τίτλος του προσόντος συχνά παρέχει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την προέλευση και τον προσανατολισμό του, ιδίως εάν αναφέρεται σε γνωστό τύπο προσόντων (αρχική ΕΕΚ, πτυχίο ή μεταπτυχιακό δίπλωμα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) και/ή αναφέρεται σε συγκεκριμένο καθήκον ή επάγγελμα. Αυτό δεν συμβαίνει πάντοτε και, επομένως, απαιτείται ακριβής περιγραφή του πλαισίου. Οι πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο είναι σημαντικές τόσο κατά την περιγραφή του γενικού στόχου και του προσανατολισμού του επαγγελματικού προσόντος (B1) όσο και κατά την καταγραφή των μαθησιακών αποτελεσμάτων με τη μορφή κουκκίδων απαρίθμησης (B2).

Πλαίσιο 1. Παραδείγματα αναλυτικών περιγραφών που παρουσιάζουν τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό των προσόντων

Παράδειγμα Α

Ο/η κάτοχος του τίτλου επαγγελματικού ‘Βοηθός γραφείου’ (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) διαθέτει τις γνώσεις και τις δεξιότητες για την εκτέλεση διοικητικών και οργανωτικών καθηκόντων γραφείου σε εταιρείες όλων των τομέων και σε άλλους οργανισμούς (π.χ. δημόσια διοίκηση, οργανώσεις, ενώσεις κ.λπ.) βάσει της 3ετούς εναλλασσόμενης κατάρτισής του/της στον φορέα κατάρτισης και στο ίδρυμα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ανάλογα με το αντικείμενο των καθηκόντων του, εργάζεται ως προσωπικό υποστήριξης, στο λογιστήριο, στο τμήμα προσωπικού ή σε τομείς όπως οι αγορές, οι πωλήσεις, η αποθήκη.

Παράδειγμα Β

Ο/η κάτοχος του τίτλου ‘Αρχική επαγγελματική κατάρτιση περιβαλλοντικών τεχνολόγων για τη διαχείριση λυμάτων’ (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) μπορεί να εργαστεί σε συστήματα αποστράγγισης και στη διαχείριση ομβρίων υδάτων, καθώς και στην επεξεργασία λυμάτων και ιλύος καθαρισμού λυμάτων. Εργάζεται σε σταθμούς επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών λυμάτων και σε εταιρείες αποχέτευσης. Διασφαλίζει τη βιώσιμη και ενεργειακά αποδοτική λειτουργία των σταθμών επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών λυμάτων. Ο/η κάτοχος του τίτλου έχει ειδικευθεί στη διαχείριση μικρών σταθμών επεξεργασίας λυμάτων.

Παράδειγμα Γ

Ο/η κάτοχος του τίτλου ‘Επαγγελματικά προσόντα κομμωτικής και υπηρεσιών αισθητικής’ (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) μπορεί να παρέχει υπηρεσίες κομμωτικής και αισθητικής περιποίησης και να πωλεί τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της εταιρείας βάσει ολοκληρωμένης γνώσης των προϊόντων και των διαδικασιών υγιεινής και ασφάλειας. Διαθέτει τις βασικές κοινές ικανότητες και μπορεί να επιλέξει εξειδίκευση στους τομείς της περιποίησης μαλλιών και ομορφιάς, της φροντίδας του δέρματος, της ανδρικής ή γυναικείας κόμμωσης.

Παράδειγμα Δ

Ο/η κάτοχος του τίτλου ‘Διαπιστευμένος λογιστής’ (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 5) μπορεί να καταχωρίσει και να επαληθεύσει τα οικονομικά στοιχεία εξωτερικών οργανισμών. Μπορεί να συμβουλεύει τους πελάτες σχετικά με τον τρόπο συμμόρφωσης με τους νομικούς λογιστικούς κανονισμούς και να παρέχει τις απαραίτητες επιχειρηματικές πληροφορίες. Ο/η κάτοχος του τίτλου αυτού θεωρείται διαπιστευμένος/-η για την άσκηση του επαγγέλματος του/της λογιστή/-ριας ως αυτοαπασχολούμενος/-η. Στο Βέλγιο (Φλάνδρα), το επάγγελμα ασκείται μόνο από διαπιστευμένους/-ες λογιστές/-ριες.

Παράδειγμα Ε

Ο/η κάτοχος του τίτλου ‘Βοηθός χειρουργικής’ (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 6) διαδραματίζει καίριο ρόλο στη χειρουργική περίθαλψη με πολλές αποκλειστικές, χειρουργικές επεμβάσεις υψηλού κινδύνου και πολύπλοκες τεχνολογικές εξελίξεις που διαδέχονται ταχύτατα η μία την άλλη. Μπορεί να συμμετάσχει σε διεπιστημονική ομάδα αποτελούμενη από κορυφαίους ειδικευμένους ιατρούς, αναισθησιολόγους, βοηθούς αναισθησιολόγου και βοηθούς χειρουργείου. Μπορεί να συνδράμει τον/την επιβλέποντα/-ουσα ιατρό στις δραστηριότητές του/της, καθώς και να συντονίζει και να κατευθύνει τη διαδικασία

περίθαλψης του/της ασθενούς κατά τη διάρκεια της προ-εγχειρητικής περιόδου. Επιπλέον, μπορεί να συνεργάζεται με τις υπηρεσίες υποστήριξης του τμήματος χειρουργικής, όπως το κεντρικό τμήμα αποστείρωσης, τα νοσηλευτικά τμήματα, το ακτινολογικό τμήμα και τα εργαστήρια. Ο τίτλος μπορεί να αποκτηθεί στο πλαίσιο αρχικής κατάρτισης, όταν ο εκπαιδευόμενος απασχολείται σε διαπιστευμένο ίδρυμα υγειονομικής περίθαλψης κατά τη διάρκεια του κύκλου μαθημάτων.

Πηγή: Ομάδα έργου ΕΠΠ και Europass για τις σύντομες περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προσόντων.

Κατευθυντήριες ερωτήσεις

Οι ερωτήσεις που ακολουθούν έχουν σκοπό να βοηθήσουν τον προβληματισμό σχετικά με τα ζητήματα που μπορούν να αναδειχθούν κατά τη σύνταξη αναλυτικών περιγραφών που αποτυπώνουν τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό των προσόντων (B1). Σκοπός δεν είναι να δοθεί απάντηση σε όλες τις ερωτήσεις άμεσα ή μηχανικά.

- α) Πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο τίτλος στην αγορά εργασίας, στην εκπαίδευση και κατάρτιση ή/και στην κοινωνία εν γένει; Τι μπορεί να κάνει ο/η κάτοχος του τίτλου με το προσόν;
- i) Προετοιμάζει ο τίτλος για συγκεκριμένα καθήκοντα, λειτουργίες ή/και επαγγέλματα;
 - ii) Παρέχει ο τίτλος συγκεκριμένη αναγνώριση, για παράδειγμα μέσω της παροχής άδειας άσκησης επαγγέλματος; Παρέχει πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα; Παρέχει ο τίτλος το δικαίωμα έναρξης συγκεκριμένων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων;
 - iii) Εάν ο τίτλος δεν συνδέεται άμεσα με συγκεκριμένα καθήκοντα ή επαγγέλματα, ποιος είναι ο σκοπός του όσον αφορά:
 - την απασχόληση;
 - την αρχική εκπαίδευση και κατάρτιση;
 - τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση;
 - την προσωπική εξέλιξη.
 - iv) Παρέχει πρόσβαση ο τίτλος σε συγκεκριμένες μορφές περαιτέρω μάθησης; Είναι σκόπιμο να αναφερθούν πιθανές πορείες προόδου (ή διαδρομές εξέλιξης);
 - v) Υπάρχουν ειδικές προϋποθέσεις πρόσβασης στο εν λόγω προσόν που αξίζει να αναφερθούν για να αποσαφηνιστεί ο ρόλος και η θέση του;

- β) Ποιες βασικές γνώσεις, δεξιότητες ή/και ικανότητες ⁽⁹⁾ κατέχει ο/η κάτοχος του εν λόγω τίτλου;
- γ) Τι αναμένεται από τον/την κάτοχο του τίτλου, για παράδειγμα όσον αφορά την ικανότητα να εργάζεται ανεξάρτητα;
- δ) Τι αναμένεται από τον/την κάτοχο του τίτλου - για παράδειγμα όσον αφορά την ανάληψη ευθύνης για τις διαδικασίες και την διαχείριση άλλων ατόμων;

Συστάσεις

- α) Φροντίστε η αναλυτική περιγραφή να είναι σύντομη και συνοπτική, στοχεύοντας σε αριθμό χαρακτήρων που να αντιστοιχεί περίπου στο 1/4 της πλήρους περιγραφής.
- β) Αποφύγετε την ευθεία αναφορά σε συγκεκριμένο γένος που εκφράζει φύλο.
- γ) Χρησιμοποιήστε τον όρο 'Ο/η κάτοχος του τίτλου [...] · 'Ο/η κάτοχος του τίτλου' ή 'ο τίτλος που χορηγήθηκε κατά την απόκτηση του επαγγελματικού προσόντος' και, όπου είναι αναγκαίο, χρησιμοποιήστε τα άρθρα ο/η.
- δ) Αναφέρετε το επίπεδο ΕΠΠ/ΕΘΠΠ (κατά περίπτωση), χρησιμοποιώντας παρένθεση.
Παράδειγμα: 'Ο/η κάτοχος του τίτλου 'Βοηθός γραφείου' (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) μπορεί...'

⁽⁹⁾ Στον διάλογο σχετικά με τα ευρωπαϊκά πλαίσια προσόντων, ο όρος 'ικανότητα' πυροδότησε συζητήσεις λόγω των διαφορετικών ερμηνειών του. Παρόλο που η συναίνεση επιτεύχθηκε σχετικά γρήγορα όσον αφορά τον προσδιορισμό των όρων 'δεξιότητες' και 'γνώσεις' από τα πρώτα βήματα της ανάπτυξης του ΕΠΕΠ, ο ορισμός του τρίτου τομέα αποδείχθηκε πιο δύσκολος. Ο τρίτος τομέας του ΕΠΕΠ ονομαζόταν αρχικά 'ικανότητα', αλλά το όνομα αυτό περιόριζε το πεδίο εφαρμογής του στην έννοια της 'αυτονομίας και ευθύνης'. Η αναθεώρηση του ΕΠΕΠ του 2017 άλλαξε την ονομασία του τίτλου του τρίτου τομέα μόνο σε 'αυτονομία και υπευθυνότητα' χωρίς ουσιαστικές αλλαγές στους περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα. Η ανάλυση των περιγραφικών δεικτών για τα επίπεδα ΕΘΠΕΠ σε σχέση με τον 'τρίτο τομέα ΕΠΕΠ' (προηγουμένως 'ικανότητα' και πλέον 'αυτονομία και υπευθυνότητα') δείχνει ότι, παρόλο που όλοι οι περιγραφικοί δείκτες σε εθνικό επίπεδο παρουσιάζουν στοιχεία που ευθυγραμμίζονται με την αυτονομία και την υπευθυνότητα σύμφωνα με τις συστάσεις ΕΠΕΠ, ορισμένοι από αυτούς έχουν διευρύνει την περιγραφή τους, ώστε να ενσωματώσουν ευρύτερες διαστάσεις όπως 'κριτική σκέψη', 'δημιουργικότητα', 'επιχειρηματικότητα', 'μεταγνωστικές ικανότητες' κ.λπ. Παρόλο που οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αναφέρονται στους περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα ΕΠΕΠ ως βασικό σημείο εκκίνησης, σε μια προσπάθεια να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο συμπεριληπτικές ως προς τις εθνικές πρακτικές και να μην αποκλείουν ζητήματα που θεωρούνται σημαντικά στις χώρες, ο όρος 'ικανότητα' χρησιμοποιείται σε αυτές, ενώ ταυτόχρονα τονίζεται η σημασία της ενσωμάτωσης της αυτονομίας και της υπευθυνότητας κατά την περιγραφή των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα του ΕΠΕΠ και των ΕΘΠΕΠ, ανατρέξτε στη διεύθυνση: Cedefop (2018). [Ανάλυση και επισκόπηση των όρων περιγραφής των επιπέδων των εθνικών πλαισίων προσόντων στις ευρωπαϊκές χώρες](#). Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- ε) Φροντίστε το περιγραφικό κείμενο να εισάγει με ακρίβεια τα μαθησιακά αποτελέσματα που παρουσιάζονται επιγραμματικά υπό μορφή κουκκίδων διασφαλίζοντας τη συνοχή μεταξύ της αναλυτικής περιγραφής και της επιγραμματικής διατύπωσης:
Αποφύγετε: αποκλίσεις μεταξύ της αναλυτικής περιγραφής και της επιγραμματικής διατύπωσης. Για παράδειγμα, η αναλυτική περιγραφή δίνει έμφαση στα υψηλά επίπεδα αυτονομίας, αλλά ο κατάλογος των μαθησιακών αποτελεσμάτων αναφέρεται μόνο στη συνεργασία με άλλα άτομα.
- στ) Ανάλογα με τον προσανατολισμό του προσόντος, εισαγάγετε πληροφορίες σχετικά με τη θέση και τον ρόλο του τίτλου ως προς την αγορά εργασίας, τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ή/και την κοινωνία εν γένει:

Παραδείγματα στοιχείων πλαισίου που περιλαμβάνονται στην αναλυτική περιγραφή, προκειμένου να καταδειχθεί ο ρόλος του τίτλου στην αγορά εργασίας:

- i) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου 'Διοίκηση επιχειρήσεων' (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 5) μπορεί να εργάζεται σε κλάδους επιχειρήσεων και διοίκησης και διαθέτει τα προσόντα για να γίνει ανεξάρτητος επιχειρηματίας' .
- ii) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου 'Υπηρεσίες προώθησης και υποδοχής' (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 3) μπορεί να εργάζεται σε δομές καταλυμάτων, ταξιδιωτικά γραφεία και υπηρεσίες τουριστικής εξυπηρέτησης' .
- iii) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου 'Ξυλουργική' (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) μπορεί να κατασκευάζει, να εγκαθιστά, να συντηρεί και να αποκαθιστά ξύλινες κατασκευές για διάφορους τύπους κτιρίων. Μπορεί να σχεδιάζει και να εκτελεί χειρωνακτικές και μηχανικές εργασίες σε ξύλινες κατασκευές για τοίχους, οροφές, στέγες και δάπεδα σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς χώρους' .
- iv) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου αυτού είναι διαπιστευμένος/-η για την άσκηση του επαγγέλματος του/της λογιστή/-ριας ως αυτοαπασχολούμενος/-η' .
- v) 'Ο τίτλος αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση του επαγγέλματος του/της κλινικού/-ής ψυχολόγου στη χώρα' .
- vi) 'Ο τίτλος παρέχει τη δυνατότητα απόκτησης σχολικών προσόντων και/ή επαγγελματικών ικανοτήτων, με σκοπό την (επαν)ένταξη ή την εξέλιξη στην αγορά εργασίας.'

Παραδείγματα στοιχείων πλαισίου που περιλαμβάνονται στην αναλυτική περιγραφή προκειμένου να καταδειχθεί η θέση του προσόντος σε σχέση με τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ή την κοινωνία εν γένει:

- i) 'Ο τίτλος παρέχει ισχυρή βάση στην έρευνα στον τομέα της βιοτεχνολογίας και ο/η κάτοχος μπορεί να συνεχίσει με περαιτέρω σπουδές σε εξειδικευμένους τομείς, όπως η γενετική μηχανική και η φαρμακευτική έρευνα' .
- ii) 'Ο τίτλος έχει σχεδιαστεί για την επιδίωξη πιο σύνθετης και εξειδικευμένης μάθησης στον τομέα της ηλεκτρικής εγκατάστασης ή των ηλεκτρικών δικτύων' .
- iii) 'Πρόκειται για αρχική επαγγελματική κατάρτιση στο σχολείο. Προαιρετικά, μπορεί να αποκτηθεί ο τίτλος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση' .
- iv) 'Ο τίτλος παρέχει πρόσβαση σε ακαδημαϊκές σπουδές' .
- v) 'Ο τίτλος παρέχει γενικές γνώσεις και ικανότητες για απασχόληση σε διάφορους ρόλους στον τομέα των επιχειρήσεων. Προσφέρει ευκαιρίες για προσωπική ανάπτυξη και ανοίγει πόρτες για συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση σε εξειδικευμένους τομείς της διοίκησης επιχειρήσεων και του τομέα της επιχειρηματικότητας' .
- vi) 'Ο τίτλος 'Πιστοποίηση πρώτων βοηθειών' εφοδιάζει τα άτομα με γνώσεις και δεξιότητες για την άμεση παροχή βοήθειας σε καταστάσεις έκτακτης ιατρικής ανάγκης, προάγοντας την ασφάλεια τόσο των ίδιων όσο και των γύρω τους στην κοινωνία' .

Επισημαίνεται ότι η ίδια περιγραφή μπορεί να δώσει έμφαση στη θέση του επαγγελματικού προσόντος για ένα ή για όλα τα πεδία (αγορά εργασίας, σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, κοινωνία εν γένει κ.λπ.).

- ζ) Επιλέξτε και συνοψίστε τις βασικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτήθηκαν με τον τίτλο. Μπορεί να είναι χρήσιμο να εξετάσετε αν δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στις θεωρητικές ή αντικειμενικές γνώσεις ή στις πρακτικές, αναλυτικές ή οριζόντιες δεξιότητες ⁽¹⁰⁾:

- i) αποφύγετε γενικές δηλώσεις: 'Διαθέτει βασικές επαγγελματικές δεξιότητες και ικανότητες και καλές γενικές γνώσεις στον τομέα του/της' .

⁽¹⁰⁾ Οι έννοιες των γνώσεων και των δεξιοτήτων μπορούν να διαχωριστούν με διαφορετικό τρόπο από χώρα σε χώρα. Σε επίπεδο ΕΕ, τα κύρια στοιχεία των περιγραφικών δεικτών για τα επίπεδα του ΕΠΕΠ είναι 1) οι γνώσεις που περιγράφονται ως αντικειμενικές και/ή θεωρητικές· 2) οι δεξιότητες που περιγράφονται ως γνωστικές και πρακτικές· και 3) η αυτονομία και η υπευθυνότητα. Πριν από την αναθεώρηση το τρίτο στοιχείο ονομαζόταν «ικανότητα», αλλά περιγραφόταν από την άποψη της αυτονομίας και της ευθύνης. Με την αναθεώρηση της σύστασης για το ΕΠΕΠ, ο τίτλος του τρίτου τομέα μάθησης άλλαξε από ικανότητα σε αυτονομία και υπευθυνότητα. Πηγή: Σύσταση του ΕΠΕΠ του 2017.

- ii) αποφεύγετε τη χρήση γενικών επιθέτων: 'Παρέχει "καλή" εξυπηρέτηση πελατών' . Βλ. παράρτημα III·
- iii) παραδείγματα φράσεων στο εισαγωγικό περιγραφικό κείμενο που μπορούν να παρουσιάσουν την απόκτηση ειδικών και τεχνικών δεξιοτήτων για έναν συγκεκριμένο τομέα ή ένα συγκεκριμένο επάγγελμα, καθώς και γενικότερων δεξιοτήτων και γνώσεων που μπορούν να εφαρμοστούν σε διάφορους τομείς της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας εν γένει ή που προετοιμάζουν για περαιτέρω μάθηση:
 - 'Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να εγκαταστήσει, να επισκευάσει και να αναθέσει με ασφάλεια εργασίες σε ακίνητα και στη βιομηχανία. Διασφαλίζει ότι το τελικό αποτέλεσμα είναι ασφαλές και πληροί τις απαιτήσεις που έχουν τεθεί για την εργασία' ·
 - 'Διαθέτει εύρος βασικών γενικών γνώσεων, συμπεριλαμβανομένων της αριθμητικής και του γραμματισμού, και διαθέτει κοινωνικές ικανότητες για την ενεργό συμμετοχή του/της στην κοινότητα' ·
 - 'Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων ΤΠ. Μπορεί να αναπτύσσει, να προσαρμόζει και/ή να συντηρεί τα εν λόγω συστήματα και να φροντίζει για την εξυπηρέτηση των χρηστών' ·
 - 'Μπορεί να κατασκευάζει, να εγκαθιστά, να ανακατασκευάζει, να συντηρεί και να αποκαθιστά ξύλινες κατασκευές για διαφορετικούς τύπους κτιρίων' ·
 - 'Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να διενεργεί ενδελεχή ανάλυση της υπάρχουσας έρευνας και να διατυπώνει ερευνητικά αιτήματα για την προώθηση της έρευνας για τη βιοποικιλότητα' ·
- η) Αναφέρετε το συνολικό επίπεδο αυτονομίας και ευθύνης. Αυτό μπορεί επίσης να γίνει με τη χρήση προσδιορισμών (επιθετικών και επιρρηματικών) και/ή με την προσεκτική επιλογή ρημάτων και αντικειμένων. Παραδείγματα:
 - i) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου 'Υπηρεσίες προώθησης και υποδοχής' (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 3) μπορεί να εργάζεται σε δομές καταλυμάτων, ταξιδιωτικά γραφεία και υπηρεσίες τουριστικής εξυπηρέτησης. Λειτουργεί σε εκτελεστικό επίπεδο με περιορισμένη αυτονομία και ευθύνη όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών υποδοχής και ακολουθεί τις προβλεπόμενες διαδικασίες των ειδικών δραστηριοτήτων του/της'.
 - ii) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου, στο πλαίσιο κατασκευαστικών εργασιών περιορισμένης πολυπλοκότητας, μπορεί να συντονίζει, να διευθύνει

- και να προσαρμόζει τις δραστηριότητες του εκτελεστικού προσωπικού στο εργοτάξιο' ·
- iii) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου έχει ειδικευθεί στη διαχείριση μικρών σταθμών επεξεργασίας λυμάτων' ·
 - iv) 'Οι προβλεπόμενες δραστηριότητές του/της συνίστανται στη συμμετοχή σε διεπιστημονικές ομάδες και στην ανάληψη της ευθύνης για τις διαδικασίες κατά κανόνα σε προβλέψιμα και σταθερά πλαίσια, αλλά με την επιφύλαξη αλλαγών που ενδέχεται να απαιτούν προσαρμοστικότητα' ·
- θ) Μην ξεχνάτε ότι ο/η αναγνώστης/-ρια της περιγραφής δεν είναι κατ' ανάγκη εξοικειωμένος/-η με το εθνικό πλαίσιο. Δώστε προσοχή στη χρήση της εθνικής ορολογίας που ενδέχεται να μην είναι καθολικά κατανοητή ή συμπληρώστε την εν λόγω ορολογία με επεξήγηση:
- i) αποφύγετε: 'Μετά την ολοκλήρωση των εξετάσεων επαγγελματικής εκπαίδευσης τύπου matura, οι σπουδαστές/-ριες μπορούν να παρακολουθήσουν μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης / Matura και να επιτύχουν σε μία από τις γενικές εξετάσεις matura, προκειμένου να εγγραφούν σε προγράμματα σπουδών τόσο στην τριτοβάθμια όσο και στην ανώτερη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση ειδίκευσης' ·
 - ii) προτιμήστε: 'Ο τίτλος παρέχει πρόσβαση σε προγράμματα ανώτερων επαγγελματικών σπουδών και σε γενικές εξετάσεις matura που απαιτούνται για την εγγραφή σε πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών' ·
 - iii) αποφύγετε: 'Η δομή του επαγγελματικού τίτλου στους τομείς της ηλεκτρολογίας και της τεχνολογίας αυτοματισμού έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε η εκπαίδευση των ηλεκτρολόγων να είναι κατάλληλη για τον τίτλο ηλεκτρολόγου 2 που αναφέρεται στη νομοθεσία για την ηλεκτρολογική ασφάλεια και η εκπαίδευση των συναρμολογητών συστημάτων αυτοματισμού να είναι κατάλληλη για τον τίτλο ηλεκτρολόγου 3.' Προτιμήστε: να ενημερώσετε ότι ο τίτλος παρέχει πρόσβαση στο επόμενο επίπεδο μάθησης (τίτλος ηλεκτρολόγου 2 και 3) και/ή τονίστε τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς για τους ηλεκτρολόγους.

Πρόσθετες παρατηρήσεις και συμβουλές

- α) Εάν αυτό συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση του στόχου και του προσανατολισμού του τίτλου επαγγελματικών προσόντων, φροντίστε να παρέχετε πληροφορίες σχετικά με τις προϋποθέσεις εισαγωγής και τις πρόσθετες απαιτήσεις, άδειες (π.χ. πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένα προσόντα) και/ή τον τρόπο απόκτησης του τίτλου. Παραδείγματα:

- i) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου σπουδών 'Ηλεκτροτεχνικός' (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) μπορεί να εγκαθιστά, να ενώνει, να συνδέει και να θέτει σε λειτουργία [...] σε κατοικίες. Για την εκτέλεση ορισμένων καθηκόντων και/ή εντός ορισμένων πλαισίων, πρόσθετα πιστοποιητικά αποτελούν αναγκαία ή επιθυμητή προϋπόθεση' .
 - ii) 'Ο τίτλος μπορεί να αποκτηθεί στο πλαίσιο αρχικής κατάρτισης, όταν ο/η εκπαιδευόμενος/-η κατά τη διάρκεια του κύκλου μαθημάτων απασχολείται σε διαπιστευμένο ίδρυμα υγειονομικής περίθαλψης' .
 - iii) 'Ο τίτλος μπορεί να αποκτηθεί βάσει τριετούς εναλλασσόμενης κατάρτισης στην εταιρεία κατάρτισης και στο ίδρυμα επαγγελματικής εκπαίδευσης' .
- β) Κατά περίπτωση, διευκρινίστε αν ο/η κάτοχος έχει αποκτήσει εξειδίκευση λόγω υφιστάμενων ειδικοτήτων ή προαιρετικών μονάδων/ενοτήτων.
- Παράδειγμα:
- i) 'Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να διαθέτει εξειδικευμένες δεξιότητες στους τομείς της περιποίησης μαλλιών και ομορφιάς, της φροντίδας του δέρματος, της ανδρικής ή γυναικείας κόμμωσης, ανάλογα με τον επιλεγμένο τομέα ικανοτήτων. Η ικανότητα μπορεί να επεκταθεί περαιτέρω με προαιρετικές μονάδες σε όλους τους τομείς' .

B2 — Μαθησιακά αποτελέσματα με μορφή κουκκίδων απαρίθμησης

Μετά την εισαγωγική δήλωση σχετικά με τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό των προσόντων, η περιγραφή θα πρέπει να περιλαμβάνει κατάλογο των κύριων μαθησιακών αποτελεσμάτων υπό τη μορφή κουκκίδων.

Πίνακας 3. **Μαθησιακά αποτελέσματα σε κουκκίδες**

Αναλυτική περιγραφή που παρουσιάζει τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό του προσόντος.	Ο/η κάτοχος του τίτλου.....
Επιγραμματική αποτύπωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων σε κουκκίδες	Είναι σε θέση να: 1) 2) 3) ...

Πηγή: Ομάδα έργου ΕΠΠ και Europass για τις σύντομες περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προσόντων

Τα κύρια μαθησιακά αποτελέσματα που απαριθμούνται σε κουκκίδες θα πρέπει να καλύπτουν και να αναδεικνύουν τρία βασικά σημεία.

B.2.1. Εύρος/πεδίο της αποκτηθείσας μάθησης.

B.2.2. Βάθος/πολυπλοκότητα της αποκτηθείσας μάθησης.

B.2.3. Πλαίσιο αναφοράς.

Το εύρος/πεδίο εφαρμογής, το βάθος / η πολυπλοκότητα και το πλαίσιο αναφοράς εξετάζονται χωριστά στις κατευθυντήριες γραμμές για να τονιστεί η συνάφειά τους, αλλά δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται χωριστά ή να εφαρμόζονται αυστηρά κατά την ανάπτυξη των σύντομων περιγραφών. Ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται και, στις περιγραφές, θα πρέπει να αλληλοεπιδρούν και να αλληλοϋποστηρίζονται.

Εκτός από την περιγραφή των θεματικών περιεχομένων που πρέπει να αναφέρονται σε κουκκίδες, οι κατευθυντήριες γραμμές υποδεικνύουν επίσης μια συντακτική δομή για τη διατύπωση των σημείων που εκφράζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα (βλ. πίνακα 3).

Πλαίσιο 2. Ορισμοί των βασικών εννοιών

Ως εύρος/πεδίο εφαρμογής της μάθησης νοείται η αποσαφήνιση του *πεδίου εφαρμογής* της μάθησης που αποκτάται με τον τίτλο προσόντος και, ως εκ τούτου, η οριοθέτηση και ο καθορισμός του πλαισίου αναφοράς και των ορίων των επιτευχθέντων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Με άλλα λόγια, η παροχή πληροφοριών σχετικά με τα είδη των γνώσεων που αποκτήθηκαν, καθώς και η περιγραφή των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που διαθέτει ο/η κάτοχος του τίτλου. Οι τομείς μάθησης (ή αλλιώς η οριζόντια διάσταση των πλαισίων προσόντων) οι οποίοι σκιαγραφούνται στους περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα ΕΠΠ/ΕΘΠΠ αποτελούν την αφετηρία για τον προσδιορισμό του εύρους της μάθησης ⁽¹¹⁾. Βλ. επίσης παράρτημα IV.

Παράδειγμα: Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να συγκρίνει και να αξιολογεί τις πρωτοβουλίες εκπαιδευτικής πολιτικής των χωρών της ΕΕ για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων.

Παράδειγμα: Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να επιλέγει και να εφαρμόζει την πλέον καινοτόμο τεχνική αποκατάστασης για τη συντήρηση και την προστασία ιστορικών κτισμάτων.

Παράδειγμα: Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να εγκαθιστά και να επισκευάζει ξύλινες κατασκευές για διαφορετικά οικιστικά και βιομηχανικά κτίρια.

Σχόλιο: επιλέγοντας προσεκτικά τα ρήματα ('συγκρίνει και αξιολογεί' 'επιλέγει και εφαρμόζει' 'εγκαθιστά και επισκευάζει'), το αντικείμενο ('πρωτοβουλίες εκπαιδευτικής

⁽¹¹⁾ Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων, οι 3 τομείς μάθησης είναι 1) Γνώση: περιγράφεται ως θεωρητική και/ή πραγματολογική· 2) Δεξιότητες: περιγράφονται ως γνωστικές (χρήση λογικής, διαισθητικής και δημιουργικής σκέψης) και πρακτικές (αφορούν τη χειρωνακτική επιδεξιότητα και τη χρήση μεθόδων, υλικών, εργαλείων και οργάνων)· 3) Υπευθυνότητα και αυτονομία: περιγράφεται ως η ικανότητα του διδασκόμενου να

πολιτικής των χωρών της ΕΕ¹²· ‘καινοτόμο τεχνική αποκατάστασης’ ‘ξύλινες κατασκευές’) και προσθέτοντας πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο αναφοράς (‘για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων’· ‘συντήρηση και προστασία ιστορικών κτισμάτων’· ‘για διαφορετικά οικιστικά και βιομηχανικά κτίρια’· οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες που αποκτώνται από τον/την κάτοχο του τίτλου —το εύρος/πεδίο εφαρμογής της μάθησης— μπορούν να αναδειχθούν (γνώσεις σχετικά με πρωτοβουλίες εκπαιδευτικής πολιτικής, τεχνικές για τη διεξαγωγή σύγκρισης μεταξύ των χωρών και αξιολόγηση πολιτικής ή αποκατάσταση ιστορικών κτισμάτων· πρακτικές δεξιότητες που σχετίζονται με την εγκατάσταση και την επισκευή κ.λπ.).

Το **βάθος/η πολυπλοκότητα της μάθησης** αφορά την αποσαφήνιση της πολυπλοκότητας και του βαθμού εξειδίκευσης της αποκτηθείσας μάθησης. Στον ίδιο τομέα μάθησης (π.χ. θεωρητικές γνώσεις ή πρακτικές δεξιότητες) μπορούν να επιτευχθούν διάφοροι βαθμοί εμπειρογνώσεως και επάρκειας. Οι περιγραφικοί δείκτες ΕΠΠ/ΕΘΠΠ για κάθε επίπεδο (ή αλλιώς κάθετη διάσταση των πλαισίων προσόντων) αποτελούν σημείο εκκίνησης για τον καθορισμό του βάθους και της πολυπλοκότητας της μάθησης⁽¹²⁾.

Παράδειγμα: ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να επιλέγει και να εφαρμόζει αυτόνομα τα καταλληλότερα ερευνητικά εργαλεία για τη συλλογή εμπειρικών στοιχείων στον τομέα της θαλάσσιας βιολογίας.

Παράδειγμα: ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί υπό επίβλεψη να συλλέγει εμπειρικά στοιχεία, που συμβάλλουν σε υπό εξέλιξη μελέτες στον τομέα της θαλάσσιας βιολογίας.

Σχόλιο: επιλέγοντας προσεκτικά τα ρήματα (‘επιλέγει και εφαρμόζει’, ‘συλλέγει’), το αντικείμενο (‘ερευνητικά εργαλεία’, ‘εμπειρικά στοιχεία’) και χρησιμοποιώντας τον προσδιορισμό ‘αυτόνομα’ και προσθέτοντας πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο (‘για τη συλλογή εμπειρικών στοιχείων’ ή ‘υπό εξέλιξη μελέτες στον τομέα της θαλάσσιας βιολογίας’) μπορούμε να αναδείξουμε το επίπεδο πολυπλοκότητας της αποκτηθείσας μάθησης.

Πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο: κατά τη σύνταξη των συγκεκριμένων προτάσεων που αφορούν τα μαθησιακά αποτελέσματα (με τη μορφή κουκκίδων), οι πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο χρησιμεύουν για τον περαιτέρω προσδιορισμό των μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποκτήθηκαν. Εκτός από τα ρήματα και τα αντικείμενα που συνθέτουν μια βασική πρόταση, πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο χρησιμεύουν για την παροχή περαιτέρω λεπτομερειών, για παράδειγμα σχετικά με καταστάσεις, μεθόδους και συνθήκες: τα ρήματα ή τα αντικείμενα από μόνα τους δεν επαρκούν για να αποτυπώσουν το εύρος και το βάθος των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Για την υποστήριξη αυτής της διαδικασίας, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν επίσης συστάσεις σχετικά με τη συντακτική δομή των προτάσεων που αποτυπώνουν τα μαθησιακά αποτελέσματα (βλ. πίνακα 3). Ταυτόχρονα, οι πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο μπορούν να συμβάλουν στην αποσαφήνιση του ρόλου και της θέσης του τίτλου σε σχέση με την αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και κατάρτιση και την κοινωνία εν γένει. Αυτό το τελευταίο σημείο θα πρέπει

εφαρμόζει γνώσεις και δεξιότητες αυτόνομα και με υπευθυνότητα. Αναφέρεται επίσης ως κάθετη διάσταση του ΕΠΕΠ.

⁽¹²⁾ Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων περιλαμβάνει 8 επίπεδα που περιγράφονται ως προς τα μαθησιακά αποτελέσματα. Το επίπεδο αυξάνεται ανάλογα με τον βαθμό επάρκειας, με το επίπεδο 1 να είναι το χαμηλότερο και το επίπεδο 8 το υψηλότερο επίπεδο επάρκειας. Αναφέρεται επίσης ως κάθετη διάσταση του ΕΠΕΠ.

ήδη να εμφανίζεται στην αναλυτική περιγραφή που παρουσιάζει τους γενικούς στόχους και τον προσανατολισμό του τίτλου (B1).

Προηγούμενα παραδείγματα σε αυτό το επεξηγηματικό πλαίσιο, στην ενότητα B1 και στην υπόλοιπη ενότητα παρουσιάζονται ως ενδεικτικές περιπτώσεις σχετικά με τον τρόπο προσέγγισης του πλαισίου στις προτάσεις που αφορούν τα μαθησιακά αποτελέσματα, που διατυπώνονται επιγραμματικά με μορφή κουκκίδων.

Κατευθυντήριες ερωτήσεις

Σκοπός των ερωτήσεων που ακολουθούν είναι να προβληματίσουν σχετικά με τα ζητήματα που μπορούν να προκύψουν κατά την επιγραμματική αποτύπωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων σε κουκκίδες (B.2). Σκοπός δεν είναι να δοθεί απάντηση σε όλες τις ερωτήσεις άμεσα ή μηχανικά.

- α) Τι αναμένεται να γνωρίζει ο/η κάτοχος του τίτλου και με ποιο επίπεδο επάρκειας;
 - i) Βασικές γενικές γνώσεις;
 - ii) Τεχνικές και εξειδικευμένες γνώσεις;
- β) Τι αναμένεται να είναι σε θέση να κάνει ο/η κάτοχος του τίτλου και με ποιο επίπεδο επάρκειας;
 - i) Πρακτικές δεξιότητες;
 - ii) Αναλυτικές δεξιότητες;
 - iii) Βασικό ή προχωρημένο επίπεδο επάρκειας;
- γ) Τι αναμένεται από τον/την κάτοχο του τίτλου όσον αφορά ευρύτερες αλλά συναφείς, οριζόντιες δεξιότητες και ικανότητες;
 - i) Δεξιότητες και ικανότητες αυτοδιαχείρισης (π.χ. διαχείριση χρόνου, μεταγνωστικές ικανότητες);
 - ii) Επικοινωνιακές δεξιότητες και ικανότητες (προφορικές και γραπτές παρουσιάσεις κ.λπ.);
 - iii) Κοινωνικές δεξιότητες και ικανότητες (ομαδική εργασία, διαχείριση άλλων ατόμων κ.λπ.);
 - iv) Άλλα πιθανά είδη δεξιοτήτων και ικανοτήτων που σχετίζονται άμεσα με το προσόν και το πεδίο εφαρμογής του;
- δ) Τι αναμένεται από τον/την κάτοχο του τίτλου, για παράδειγμα όσον αφορά την ικανότητα να εργάζεται αυτόνομα και να αναλαμβάνει ευθύνες;

Συστάσεις

- α) Εστιάστε και ιεραρχήστε τα βασικά μαθησιακά αποτελέσματα που αποτυπώνουν τον γενικό προσανατολισμό, το περιεχόμενο και την πολυπλοκότητα του τίτλου.
- β) Ο/η κάτοχος του τίτλου θα πρέπει πάντα να βρίσκεται στο επίκεντρο.

- γ) Η προσεκτική επιλογή ρημάτων δράσης και αντικειμένων, καθώς και οι πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο (B.2.3) αποτελούν σημαντικές πτυχές για την προσέγγιση του εύρους (B.2.1) και του βάθους (B.2.2).
- δ) Η σύνταξη της πρότασης όσον αφορά τον τρόπο οργάνωσης του περιεχομένου μπορεί επίσης να ενισχύσει την κατανόηση και συνιστάται η χρήση της ακόλουθης δομής: υποκείμενο — ρήμα δράσης — αντικείμενο — πλαίσιο ⁽¹³⁾.

Πίνακας 4. **Σύνταξη των προτάσεων (σε κουκκίδες) που περιγράφουν τα μαθησιακά αποτελέσματα**

Υποκείμενο	Ρήμα δράσης	Αντικείμενο του ρήματος	Πλαίσιο
Τα επιρρήματα και τα επίθετα μπορούν να εισάγονται όταν κρίνεται σκόπιμο, αλλά πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή			
Ο/η κάτοχος του τίτλου...	μπορεί να αποτυπώσει	γραπτώς τα αποτελέσματα της ανάλυσης κινδύνου	δίνοντας τη δυνατότητα σε άλλους/άλλες να παρακολουθούν τη διαδικασία και να αναπαράγουν τα αποτελέσματα.
Μπορεί	να διακρίνει μεταξύ τους	τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις	των ψυκτικών αερίων που χρησιμοποιούνται σε ψυκτικά συστήματα.
Ο/η κάτοχος του τίτλου...	μπορεί να συντονίσει	δραστηριότητες του εκτελεστικού προσωπικού	σε εργοτάξια με περιορισμένη πολυπλοκότητα.
Μπορεί	να καταρτίσει	χρηματοοικονομικές προβλέψεις υψηλού επιπέδου	με τη χρήση εργαλείων επιχειρηματικού σχεδιασμού, για τη στήριξη του οικονομικού και επιχειρηματικού σχεδιασμού.

Πηγή: Ομάδα έργου ΕΠΠ και Eurorpass για τις σύντομες περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προσόντων και προσαρμογή από το Cedefop (2022). Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – second edition (Ορισμός, σύνταξη και εφαρμογή μαθησιακών αποτελεσμάτων: ευρωπαϊκό εγχειρίδιο — δεύτερη έκδοση). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- ε) Επιλέξτε προσεκτικά ρήματα και αντικείμενα για κάθε πρόταση, διασφαλίζοντας ότι μπορούν να υποστηρίξουν την κατανόηση του εύρους / πεδίου εφαρμογής (B.2.1), καθώς και του βάθους / της πολυπλοκότητας (B.2.2) της μάθησης και του πλαισίου (B.2.3). Βλ. παράρτημα II.

⁽¹³⁾ Ενώ η κατηγορία 'πλαίσιο' στον πίνακα 4 δεν αποτελεί 'γραμματική κατηγορία' (όπως τα ρήματα ή τα ουσιαστικά), οι κατευθυντήριες γραμμές, μαζί με το εγχειρίδιο του Cedefop για τα μαθησιακά αποτελέσματα, συνιστούν να λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο ως συντακτικό στοιχείο της πρότασης, προκειμένου να διασφαλίζεται η κάλυψη των πληροφοριών σχετικά με την εν λόγω πτυχή.

Παραδείγματα ρημάτων που παρέχουν ενδείξεις σχετικά με το εύρος / πεδίο εφαρμογής (B.2.1) της αποκτηθείσας μάθησης:

- i) το ρήμα ‘εγκαθιστώ’ μπορεί να υποδηλώνει την απόκτηση πρακτικών δεξιοτήτων, ενώ το ρήμα ‘ερευνώ’ μπορεί να συνεπάγεται αναλυτικές δεξιότητες·
- ii) λάβετε υπόψη σας ότι οι πρακτικές ή αναλυτικές δεξιότητες μπορεί να βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο πολυπλοκότητας και, στην περίπτωση αυτή, η χρησιμότητα του νοήματος των ρημάτων έγκειται στην παροχή ενδείξεων σχετικά με το εύρος/πεδίο της μάθησης. Τα δύο ρήματα θα μπορούσαν επίσης να αποτελούν μέρος της περιγραφής του ίδιου τίτλου.

Παραδείγματα διαφορετικών αντικειμένων που παρέχουν ενδείξεις σχετικά με το εύρος / πεδίο εφαρμογής (B.2.1) της αποκτηθείσας μάθησης:

- i) Η φράση ‘Μπορεί να συγκρίνει πρωτοβουλίες πολιτικής...’ είναι διαφορετική από τη φράση ‘Μπορεί να συγκρίνει γραμμές εσόδων προϋπολογισμού...’ ή τη φράση ‘Μπορεί να συγκρίνει κατασκευαστικές τεχνολογίες...’·
- ii) λάβετε υπόψη σας ότι αυτά τα μαθησιακά αποτελέσματα μπορεί να βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο πολυπλοκότητας.

Παραδείγματα ρημάτων που παρέχουν ενδείξεις σχετικά με το εύρος / πεδίο εφαρμογής (B.2.2) της αποκτηθείσας μάθησης:

- i) ρήματα όπως ‘αξιολογώ και βελτιώνω’, ‘κατευθύνω’ ‘αναλύω και βελτιστοποιώ’ μπορούν να καταδείξουν μεγαλύτερη πολυπλοκότητα σε σύγκριση με ρήματα, όπως ‘συνδράμω’ ‘επαναλαμβάνω’ ‘εκτελώ’ ‘ελέγχω’.

Παραδείγματα διαφορετικών αντικειμένων με τα ίδια ρήματα, τα οποία επηρεάζουν την κατανόηση του βάθους / της πολυπλοκότητας (B.2.2) της αποκτηθείσας μάθησης· με τον τρόπο αυτό καταδεικνύεται η σημασία της προσεκτικής επιλογής του αντικειμένου της πρότασης και της μάθησης.

- i) Η φράση ‘μπορεί να αναλύει τις παρατηρήσεις των πελατών που συλλέγονται με δομημένες και προκαθορισμένες διαδικτυακές έρευνες’ διαφέρει από τη φράση ‘μπορεί να αναλύει γονιδιακές αλληλουχίες για την εξατομίκευση των ιατρικών θεραπειών’· η φράση ‘μπορεί να συντάξει απλές περιλήψεις’ είναι διαφορετική από τη φράση ‘μπορεί να συντάξει ολοκληρωμένη ερευνητική πρόταση’.

Παραδείγματα ρημάτων που παρέχουν ενδείξεις σχετικά με το πλαίσιο (B.2.3) σχετικά με την εφαρμογή της μάθησης και/ή σχετικά με το τι μπορούν να κάνουν οι κάτοχοι με τα αποκτηθέντα προσόντα:

- i) η χρήση ρημάτων όπως ‘συναρμολογώ’, ‘κατασκευάζω’, ‘οικοδομώ’ μπορεί να υποδηλώνει ότι ο τίτλος προετοιμάζει κυρίως για θέσεις εργασίας που βασίζονται σε πρακτικές δεξιότητες·
- ii) η χρήση ρημάτων όπως ‘αναλύω’, ‘περιγράφω’, ‘συντάσσω’ μπορεί να υποδηλώνει ότι ο τίτλος προετοιμάζει κυρίως (ή και) για θέσεις εργασίας που αφορούν αναλυτικές δεξιότητες ή περαιτέρω μάθηση.

Παραδείγματα αντικειμένων που παρέχουν ενδείξεις σχετικά με το πλαίσιο (B.2.3) όσον αφορά την εφαρμογή της μάθησης και όσον αφορά το τι μπορούν να κάνουν οι κάτοχοι με το αποκτηθέν προσόν:

- i) η φράση ‘ο/η κάτοχος είναι σε θέση να ‘αναλύσει νομικές υποθέσεις...’ μπορεί να υποδεικνύει τη συνάφεια των μαθησιακών αποτελεσμάτων με ένα νομικό περιβάλλον·
- ii) η φράση ‘ο/η κάτοχος έχει την ικανότητα να ‘διεξάγει εργαστηριακά πειράματα...’ μπορεί να υποδηλώνει τη συνάφεια των μαθησιακών αποτελεσμάτων με ένα εργαστηριακό περιβάλλον.

στ) Εισάγετε πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο αναφοράς (π.χ. τις συνθήκες, τις καταστάσεις, τις μεθόδους, τον στόχο), προκειμένου να βελτιώσετε την κατανόηση του πεδίου εφαρμογής / εύρους (B.2.1) και του βάθους / πολυπλοκότητας (B.2.2) της μάθησης καθώς και τον προσδιορισμό των πεδίων στα οποία μπορούν να εφαρμοστούν τα αποκτηθέντα μαθησιακά αποτελέσματα. Παραδείγματα:

- i) ‘Είναι σε θέση να αναλύει νομικές υποθέσεις, με σκοπό την αξιολόγηση των νομικών επιπτώσεων και να παρέχει τεκμηριωμένες συστάσεις στους πελάτες’ ·
- ii) ‘Μπορεί να αναλύει νομικές υποθέσεις και να εξετάζει νομικές θεωρίες, με σκοπό τη συμβολή στη δημοσίευση ακαδημαϊκών άρθρων’ ·
- iii) ‘Μπορεί να διεξάγει εργαστηριακά πειράματα για την επίδειξη βασικών χημικών αντιδράσεων και αρχών σε νέους μαθητές’ ·
- iv) ‘Μπορεί να διεξάγει εργαστηριακά πειράματα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας φαρμακευτικών σκευασμάτων’ ·
- v) ‘Μπορεί να συνδιαλέγεται στα αγγλικά, ως ανεξάρτητος/-η χρήστης/-ρια, για σκοπούς τουριστικών πληροφοριών και ξενοδοχειακών καταλυμάτων’ ·
- vi) ‘Μπορεί να χρησιμοποιεί μηχανογραφικά συστήματα και λογισμικό για απλές δισδιάστατες/τρισεδιάστατες παρουσιάσεις’ ·
- vii) ‘Μπορεί να ενισχύει τη δομή και τα τμήματα ενός κτιρίου σύμφωνα με τις εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για την επικάλυψη, την αγκύρωση και τη μάσηση’ ·

- ζ) Εάν συμπεριλάβετε προσδιορισμούς (επιθετικούς και επιρρηματικούς), βεβαιωθείτε ότι προσδίδουν μεγαλύτερη ακρίβεια και, επομένως, αποφύγετε αόριστα/γενικά επίθετα. Βλ. παράρτημα IV. Παραδείγματα επιθέτων που μπορούν να αποσαφηνίσουν το βάθος / την πολυπλοκότητα της μάθησης:
- i) ο κάτοχος μπορεί 'να αναπτύξει απλά προγράμματα πληροφορικής για την επεξεργασία και την απεικόνιση δεδομένων' ·
 - ii) ο κάτοχος 'μπορεί αυτόνομα να προσδιορίζει υλικά και εργαλεία για τη στεγανοποίηση στεγών' ·
 - iii) ο κάτοχος είναι σε θέση 'να εκτελεί υπό καθοδήγηση συνήθεις επεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της χειρουργικής επέμβασης' ·
- η) Παραθέστε γνώσεις και δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των οριζόντιων δεξιοτήτων, κατά περίπτωση, οι οποίες είναι αλληλένδετες και παρουσιάζονται με ολοκληρωμένο τρόπο:
- i) αποφύγετε: τον διαχωρισμό των γνώσεων και των δεξιοτήτων σε χωριστούς καταλόγους ή στοιχεία καταλόγου χωριστά για το εύρος ή το βάθος·
 - ii) σκεφτείτε αν οι γνώσεις και οι δεξιότητες μπορούν να παρουσιαστούν συνδυαστικά ή αν η σύνδεσή τους μπορεί να υποτεθεί/συναχθεί. Παραδείγματα:
 - είναι σε θέση να 'ολοκληρώσει μια ηλεκτρική εγκατάσταση σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς για την υγιεινή και την ασφάλεια' ·
 - μπορεί να 'σχεδιάσει και να εφαρμόσει αλγόριθμους για την ανάλυση των τάσεων των χρηματοπιστωτικών αγορών' ·
 - μπορεί να 'εφαρμόζει θεραπείες αισθητικής και να καθοδηγεί τους πελάτες όσον αφορά τη φροντίδα του δέρματος και τη χρήση των προϊόντων' ·
- θ) Σκεφτείτε σχετικά με τους στόχους και τον προσανατολισμό του τίτλου για την επίτευξη ισορροπίας, για παράδειγμα μεταξύ βασικών γνώσεων (π.χ. βασικά μαθηματικά, θετικές επιστήμες, γλώσσες)· προηγμένων γνώσεων· προηγμένων εξειδικευμένων και τεχνικών δεξιοτήτων (π.χ. σχετικών με εργασία ή λειτουργία)· ή οριζόντιων δεξιοτήτων και ικανοτήτων (π.χ. επίλυση προβλημάτων, μεταγνωστικές ικανότητες και επικοινωνία). Ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνονται οι περιγραφές παρέχει πληροφορίες σχετικά με το αν οι αποκτηθείσες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες αφορούν, για παράδειγμα, μόνο ένα συγκεκριμένο επάγγελμα ή τομέα, διεπαγγελματικούς τομείς, την κοινωνία εν γένει ή χρησιμεύουν κατά κύριο λόγο ως εφαλτήρια για περαιτέρω μάθηση. Παραδείγματα:
- i) μπορεί 'να ονομάσει γεωμετρικά σχήματα...' ·

- ii) μπορεί 'να μετρά και να αναλύει τις φυσικές παραμέτρους των ηλεκτρικών σταθμών και του εξοπλισμού τους για να εντοπίζει σφάλματα και να δρομολογεί μέτρα' ·
 - iii) μπορεί 'να επικοινωνεί σε επαγγελματικό επίπεδο με συναδέλφους/-ισες, πελάτες/-ισες και επισκέπτες/-ριες διά ζώσης, τηλεφωνικά ή μέσω γραπτής αλληλογραφίας...' ·
 - iv) μπορεί να 'ενσωματώνει βασικά στοιχεία της οικονομικής της τεχνολογίας, καθώς και ζητήματα περιβαλλοντικής προστασίας στον σχεδιασμό δομικών κατασκευών' ·
 - v) μπορεί να 'προσδιορίζει ανεξάρτητα τις βασικές τιμές παραμέτρων για την επεξεργασία και τη χρήση της διαδικασίας χύτευσης με έγχυση' ·
 - vi) μπορεί 'να επιλέγει, να προετοιμάζει και να χρησιμοποιεί διάφορα κομμένα άνθη, πρασινάδες και φυτά σε γλάστρες για την παρασκευή ανθοσυνθέσεων και ανθοστολισμών' ·
 - vii) μπορεί 'να αναπτύσσει, να συντάσσει και να αξιολογεί τοπικά σχέδια για την τοπική αυτοδιοίκηση και διακυβέρνηση' ·
 - viii) μπορεί να 'οργανώνει συμμετοχικές καλλιτεχνικές δραστηριότητες προσαρμοσμένες στις ανάγκες των παιδιών, μεταξύ άλλων σε νοσοκομειακό περιβάλλον' ·
- i) Αναφέρετε το επίπεδο αυτονομίας και υπευθυνότητας που αναμένεται στο πλαίσιο της εργασίας του/της αυτής καθαυτή ή κατά την εποπτεία άλλων ατόμων. Παραδείγματα:
- i) μπορεί 'να σχεδιάζει, να συντονίζει και να διευθύνει ανεξάρτητα τις εκπαιδευτικές διαδικασίες και τα εκπαιδευτικά έργα, μόνος/η του/της ή σε συνεργασία με συναδέλφους και ομάδες' ·
 - ii) μπορεί να 'δίνει τεχνικές οδηγίες στους/στις εργαζομένους/ες και τους/στις υπεργολάβους, ελέγχοντας την εκτέλεση των κατασκευαστικών εργασιών ως προς την ποιότητα και τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς' ·
 - iii) μπορεί 'να προγραμματίζει και να παρακολουθεί τις εργασίες και την επιχειρηματική διαδικασία...' ·
 - iv) μπορεί να 'συνδράμει τον/την επικεφαλής του έργου στις λειτουργίες...' ·
 - v) μπορεί 'ανεξάρτητα να καταρτίζει σχέδια υλοποίησης για τις δομικές κατασκευές και, εάν χρειάζεται, να τα προσαρμόζει κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του κατασκευαστικού έργου' ·
 - vi) μπορεί να 'καθορίζει αυτόνομα τις διαστάσεις των κατασκευαστικών στοιχείων, αλλά όχι να τα συνδέει σε σύνολα (κτίρια) και, ως εκ τούτου, δεν είναι ακόμη σε θέση να σχεδιάζει ολοκληρωμένα κτίρια' ·

- vii) μπορεί να 'εκτελεί αυτόνομα και δημιουργικά συγκεκριμένα απλά καθήκοντα στον τομέα των έργων πολιτικού μηχανικού και να εκτελεί πιο σύνθετα καθήκοντα στο πλαίσιο ομάδας' .
- ια) Επιλέξτε προσεκτικά τα ρήματα δράσης, αποφεύγοντας εκείνα των οποίων το νόημα είναι αόριστο. Βλ. παράρτημα II.
- ιβ) Χρησιμοποιήστε την ενεργητική και όχι την παθητική φωνή και αναπτύξτε τις προτάσεις γύρω από το ρήμα. Παραδείγματα:
- i) αποφύγετε: 'Η υγεία του μυϊκού συστήματος του/της ασθενούς μπορεί να αξιολογηθεί [...]' .
 - ii) προτιμήστε: 'Ο/η κάτοχος του τίτλου μπορεί να αξιολογήσει την υγεία του μυϊκού συστήματος του/της ασθενούς για την παροχή εξατομικευμένων θεραπειών για την ανακούφιση του πόνου και τη βελτίωση της κινητικότητας' .
- ιγ) Αποφύγετε τη χρήση ουσιαστικών στη θέση των ρημάτων.
- i) αποφύγετε: 'Συνεργασία για τον σχεδιασμό και τη δημιουργία του μοντέλου...' .
 - ii) προτιμήστε: 'Συνεργάζεται για τον σχεδιασμό...' .
 - iii) αποφύγετε: 'Έχει επιδείξει ικανότητα στην κατασκευή, την εγκατάσταση, τη συντήρηση και την αποκατάσταση ξύλινων κατασκευών για διαφορετικούς τύπους κτιρίων' .
 - iv) προτιμήστε: 'Μπορεί να κατασκευάζει, να εγκαθιστά, να συντηρεί και να αποκαθιστά ξύλινες κατασκευές ...' .
- ιδ) Αποφύγετε τις επαναλήψεις και τη σύνθετη δομή στις προτάσεις.
- ιε) Αποτυπώστε το βάθος και την πολυπλοκότητα της μάθησης που ευθυγραμμίζεται με τους περιγραφικούς δείκτες ΕΠΠ/ΕΘΠΠ, αλλά βεβαιωθείτε ότι καθορίζετε συγκεκριμένα και λεπτομερή μαθησιακά αποτελέσματα που ανταποκρίνονται στο συγκεκριμένο επαγγελματικό προσόν ⁽¹⁴⁾.

Πρόσθετες παρατηρήσεις και συμβουλές

- α) Κάθε πρόταση μπορεί να συνδυάζει περισσότερα από ένα ρήματα, αλλά κατά προτίμηση αυτά θα πρέπει να αναφέρονται στο ίδιο αντικείμενο/ουσιαστικό και να απεικονίζουν μια λογική ακολουθία που δείχνει αυξανόμενη πολυπλοκότητα (διαφορετικά θα αυξήσουν την ασάφεια και τον σύνθετο χαρακτήρα). Βλ. παράρτημα II.

⁽¹⁴⁾ Οι περιγραφικοί δείκτες των ΕΘΠΠ παραμένουν συνήθως σε γενικό επίπεδο, διότι καλύπτουν ευρύ φάσμα προσόντων. Τα μαθησιακά αποτελέσματα για την περιγραφή των ατομικών προσόντων πρέπει να είναι λεπτομερέστερα και πιο συγκεκριμένα, ενώ παράλληλα διατηρείται η συνοχή με τους περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα ΕΘΠΠ/ΕΠΕΠ.

- i) Παράδειγμα συνδυασμού ρημάτων που μπορούν να επιδείξουν αυξανόμενη πολυπλοκότητα:
 - μπορεί 'να σχεδιάζει, να συντονίζει και να παρακολουθεί σχέδια εφοδιαστικής και εγκαταστάσεις εργοταξίου, συμπεριλαμβανομένων των ικριωμάτων εργασίας και των προστατευτικών ικριωμάτων' .
 - ii) Αποφύγετε: μπορεί να 'σχεδιάζει τις εργασίες καλουπώματος, την ενίσχυση και τη χύτευση νέων κατασκευών και τη συντήρηση οικοδομικών υλικών και να εκτιμά το κόστος, τη χρονική διάρκεια και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εργασιών' .
 - iii) Προτιμήστε: ο/η κάτοχος του τίτλου είναι σε θέση να σχεδιάζει την τοποθέτηση καλουπιών, τις διαδικασίες ενίσχυσης και χύτευσης νέων κατασκευών και να συντηρεί οικοδομικά υλικά.
 - iv) Να εκτιμά το κόστος, τη χρονική διάρκεια και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εργασιών.
- β) Παρόλο που το επίπεδο ΕΠΠ/ΕΘΠΠ ενός τίτλου παρέχει ένα 'συνολικό ή μέσο επίπεδο' του επαγγελματικού προσόντος (το 'κέντρο βάρους' του) λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στοιχείων, το επίπεδο πολυπλοκότητας που συνδέεται με συγκεκριμένα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα που αποτυπώνονται επιγραμματικά σε κουκκίδες μπορεί να είναι χαμηλότερο/υψηλότερο από αυτόν τον μέσο όρο. Παρότι ορισμένες διαφοροποιήσεις είναι αναμενόμενες, αυτές δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά ευρείες, καθώς αυτό θα δημιουργούσε ερωτήματα σχετικά με τη γενική συνοχή του επαγγελματικού προσόντος.
- γ) Είναι σημαντικό να λάβετε υπόψη σας τη διαφορά μεταξύ των ικανοτήτων που μπορούν να παρατηρηθούν άμεσα και αναμφισβήτητα (ικανότητα ενός χτίστη να τοποθετεί το ένα τούβλο πάνω από το άλλο) και αυτών που είναι πιο περίπλοκες στην παρατήρηση (ικανότητα ενός χτίστη να σχεδιάζει και να συνεργάζεται με άλλες ειδικότητες στο εργοτάξιο). Οι δεξιότητες που είναι δύσκολο να παρατηρηθούν είναι επίσης απαραίτητες και πρέπει να προσεγγίζονται και να προσδιορίζονται συστηματικά.
- δ) Τα ρήματα που υποδεικνύουν παρατηρήσιμες και μετρήσιμες δράσεις συμβάλλουν στη μείωση της ασάφειας των περιγραφών.
- ε) Τα μαθησιακά αποτελέσματα που δεν μπορούν να παρατηρηθούν ή να μετρηθούν άμεσα και εύκολα θα πρέπει να περιγράφονται μέσω προσεκτικής υπόδειξης του αντικειμένου και του πλαισίου αναφοράς.
- στ) Λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών στην έκταση της περιγραφής, όπως προτείνεται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, τα ενδιαφερόμενα μέρη

μπορούν να αποφασίσουν αν και πώς θα κάνουν διάκριση μεταξύ υποχρεωτικών και συμπληρωματικών (προαιρετικών) αποτελεσμάτων.

Ακρωνύμια

ΕΕΚ	Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση
ΕΘΠΠ	Εθνικό πλαίσιο προσόντων
ΕΠΠ	Ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων
Cedefop	Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης
ELM	Ευρωπαϊκό Μοντέλο Μάθησης
ETF	Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
QDR	Μητρώο συνόλου δεδομένων προσόντων

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι. Παραδείγματα σύντομων περιγραφών επαγγελματικών προσόντων με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα

Τα ακόλουθα ‘πρότυπα’ σύντομης περιγραφής αποσκοπούν στην πρακτική εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών και στην αποσαφήνιση του τρόπου με τον οποίο μπορούν να εφαρμοστούν. Βασίζονται σε πραγματικές εθνικές περιγραφές που έχουν αναπτυχθεί με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο της ομάδας έργου και έχουν υποβληθεί σε προσαρμογές και αναθεωρήσεις σε συλλογικό επίπεδο από τα μέλη της ομάδας έργου για την καλύτερη ευθυγράμμισή τους με τις συστάσεις των κατευθυντήριων γραμμών.

Τίτλος / προσόν: Κλινικός/ή ψυχολόγος

Ο/η κλινικός/ή ψυχολόγος (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 7) αναπτύσσει και εφαρμόζει τις θεωρίες, τις μεθόδους και τις τεχνικές της επιστημονικής κλινικής ψυχολογίας στην προαγωγή της υγείας, τον προσυμπτωματικό έλεγχο, την ψυχολογική διάγνωση και την αξιολόγηση των προβλημάτων υγείας, καθώς και στην πρόληψη, την καθοδήγηση και τη θεραπεία ατόμων με ανάγκες φροντίδας ή υποστήριξης. Με τον τρόπο αυτό, οι λήπτες υγειονομικής περίθαλψης υποστηρίζονται εξ αρχής τόσο μέσω της προσπάθειας για βελτίωση της κατάστασης υγείας τους όσο και μέσω της ενίσχυσης της λειτουργικότητάς τους και της ευημερίας τους. Προϋπόθεση για την άσκηση του επαγγέλματος είναι η κατοχή άδειας κλινικού/ής ψυχολόγου, όπως ορίζεται στον νόμο για τα επαγγέλματα ψυχικής υγείας.

Ο/η κλινικός/ή ψυχολόγος είναι σε θέση:

- α) να διενεργεί αξιολόγηση της ψυχικής υγείας·
 - β) να εφαρμόζει παρεμβάσεις για την ανακούφιση και την ενίσχυση της υγείας και της ευημερίας ατόμων, ομάδων και οργανισμών·
 - γ) να παράγει έρευνα και πορίσματα που συμβάλλουν στις επαγγελματικές γνώσεις και/ή αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των διαφόρων επαγγελματικών δραστηριοτήτων·
 - δ) να ενσωματώνει την έρευνα και την κλινική εμπειρογνώσια σε συντονισμό με τους λήπτες περίθαλψης και τις ιδιαιτερότητές τους·
 - ε) να εφαρμόζει επιστημονικές γνώσεις και μεθόδους·
 - στ) να ενεργεί σύμφωνα με τον κώδικα δεοντολογίας·
 - ζ) να αναπτύσσει και να διατηρεί επαγγελματική σχέση εργασίας με τον/την λήπτη/λήπτρια περίθαλψης·
 - η) να ασκεί το επάγγελμα με επαγγελματικό και κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο·
 - θ) να αναπτύσσει και να διατηρεί τη δική του/της εμπειρογνώσια·
 - ι) να αναστοχάζεται, να προβαίνει σε αυτοαξιολόγηση και να εξασφαλίζει την αυτοφροντίδα του/της·
 - ια) να αλληλεπιδρά με επαγγελματίες από διάφορους επιστημονικούς κλάδους.
-

Τίτλος / προσόν: Βοηθός Τεχνολογίας Πληροφοριών

Ο κάτοχος του τίτλου (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) είναι σε θέση να διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων τεχνολογίας πληροφοριών (ΤΠ). Μπορεί να αναπτύσσει, να προσαρμόζει και/ή να συντηρεί τα εν λόγω συστήματα και να φροντίζει για την εξυπηρέτηση των χρηστών. Διαθέτει πρακτικές γνώσεις πληροφορικής, ηλεκτρολογίας και μηχανικής παραγωγής.

Εργάζεται ανεξάρτητα και/ή ως μέλος ομάδας σε εταιρείες που αναπτύσσουν και προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών ή σε δημόσιες αρχές και δημόσιους οργανισμούς.

Πρόκειται για αρχική επαγγελματική κατάρτιση στο σχολείο. Προαιρετικά, μπορεί να αποκτηθεί ο τίτλος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο/Η κάτοχος του τίτλου μπορεί:

- α) να αναλύει, να αξιολογεί και να βελτιστοποιεί επιχειρησιακές διαδικασίες, ροές εργασίας και συνθήκες πλαισίου που αφορούν τη χρήση των συστημάτων ΤΠ·
- β) να σχεδιάζει διαδικασίες εργασίας με τη χρήση τεχνικών και οργανωτικών βοηθημάτων·
- γ) να αναπτύσσει και να προσαρμόζει λογισμικό εφαρμογών για λειτουργικές διαδικασίες·
- δ) να αναλύει, να σχεδιάζει, να αναπτύσσει, να αναθέτει και να συνδέει συστήματα ΤΠ·
- ε) να αναλύει, να αναπτύσσει, να συνδέει με συστήματα ΤΠ, να προγραμματίζει και να θέτει σε λειτουργία συστήματα αυτοματισμού·
- στ) να σχεδιάζει, να δημιουργεί και να διατηρεί βάσεις δεδομένων με τη χρήση κατάλληλων γλωσσών προγραμματισμού και εργαλείων ανάπτυξης λογισμικού·
- ζ) να διασφαλίζει τον ενεργειακό εφοδιασμό των συστημάτων ΤΠ και να βελτιστοποιεί την ενεργειακή κατανάλωση·
- η) να διασφαλίζει την τήρηση των βιομηχανικών και νομοθετικών προτύπων και τη χρήση των τεχνικών κανόνων και κανονισμών·
- θ) να τηρεί την ασφάλεια των δεδομένων, την προστασία των δεδομένων και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας·
- ι) να διαμορφώνει και να μελετά υπεύθυνα το εργασιακό περιβάλλον του/της και τις διαδικασίες του·
- ια) να εφαρμόζει πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας της διαδικασίας και του προϊόντος·
- ιβ) να συνεργάζεται και να επικοινωνεί σε ομάδες·
- ιγ) να αναλύει τις απαιτήσεις των πελατών και να παρέχει συμβουλές στους/στις πελάτες/πελάτισσες και στην αγγλική γλώσσα·
- ιδ) να λαμβάνει, να προετοιμάζει και να παρουσιάζει πληροφορίες και έγγραφα στα αγγλικά σχετικά με τη δραστηριότητα.

Τίτλος / προσόν: Εργασίες σκυροδέματος

Ο/η επαγγελματίας σκυροδέματος (ΕΠΠ/ΕΘΠΠ 4) μπορεί να σχεδιάζει την τοποθέτηση καλουπιών, να ενισχύει και να δημιουργεί νέες κτιριακές και κατασκευαστικές δομές, καθώς και να συντηρεί υφιστάμενα κτίρια. Ο/η κάτοχος του τίτλου είναι σε θέση να κατασκευάζει κατοικίες, εμπορικά κτίρια, νοσοκομεία, σχολεία και φράγματα. Ο τίτλος μπορεί να αποκτηθεί μετά από τετραετή εναλλασσόμενη κατάρτιση στην εταιρεία κατάρτισης και στο ίδρυμα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι ικανότητές του/της μπορούν να επεκταθούν περαιτέρω με τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο του ΕΠΠ 5.

Ο/η κάτοχος του τίτλου είναι σε θέση:

- α) να εργάζεται ανεξάρτητα σύμφωνα με τα μοντέλα, τα σχέδια, τις περιγραφές και τις προκατασκευασμένες λύσεις για τα κτίρια·
- β) να εκτιμά το κόστος, τη χρονική διάρκεια και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εργασιών·
- γ) να τοποθετεί καλούπια σε κατασκευές και δομικά στοιχεία με τη χρήση παραδοσιακών και τυποποιημένων καλουπιών·
- δ) να ενισχύει τις κατασκευές και τα δομικά στοιχεία σύμφωνα με τις περιγραφές για την κάλυψη, την αγκύρωση και τη μάτιση·
- ε) να λογοδοτεί για διαδικασίες εργασίας με τη χρήση προκατασκευασμένων και παραδοσιακών μεθόδων·
- στ) να εκτελεί εργασίες χύτευσης διαφορετικών δομικών στοιχείων και δαπέδων και να αξιολογεί τις συνέπειες των διαφόρων πιέσεων χύτευσης·
- ζ) να εκτελεί τη διαλογή και τον χειρισμό των αποβλήτων σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς, να εξασφαλίζει την επαναχρησιμοποίηση των υλικών και να εξετάζει τις συνέπειες εσφαλμένων χειρισμών·
- η) να λαμβάνει υπόψη και να χρησιμοποιεί συστήματα διασφάλισης της ποιότητας, να εκτελεί εργασίες σύμφωνα με τις ισχύουσες απαιτήσεις για την υγεία, το περιβάλλον και την ασφάλεια και να εξετάζει τις συνέπειες της μη τήρησης των απαιτήσεων·
- θ) να αξιολογεί τους κινδύνους σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς και να διενεργεί ανάλυση ασφάλειας εργασίας·
- ι) να εργάζεται σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις συμφωνίες που ρυθμίζουν τις συνθήκες εργασίας στο επάγγελμα και εξηγούν τα καθήκοντα και τα δικαιώματα του/της εργοδότη/εργοδότηρας και του/της εργαζομένου/εργαζόμενης·
- ια) να εξετάζει τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες μιας ισότιμης, συμπεριληπτικής επαγγελματικής κοινότητας.

Παράρτημα II. Ρήματα ενεργητικής σημασίας

Ρήματα με αόριστη και ρήματα με συγκεκριμένη σημασία: Εγχειρίδιο του Cedefop για τα μαθησιακά αποτελέσματα ⁽¹⁵⁾

Αόριστη σημασία		Συγκεκριμένη σημασία	
Γνωρίζω	Αντιλαμβάνομαι τη σημασία	Διακρίνω μεταξύ	Συντάσσω
Κατανούω	Εξοικειώνομαι με	Διαφοροποιώ	Αναφέρω
Αποκομίζω	Πιστεύω	Συγκεντρώνω	Δομώ
Καθορίζω	Έχω υπόψη μου	Προσαρμόζω	Αντιπαραβάλλω
Εκτιμώ	Αφομοιώνω	Προσδιορίζω	Συγκρίνω
		Επιλύω	Απαριθμώ

Ρήματα ενεργητικής σημασίας που έχουν αντληθεί από εθνικά πλαίσια προσόντων και άλλο υλικό που έχει παρασχεθεί και αναλυθεί στο πλαίσιο της ομάδας έργου ΕΠΠ-Europass σχετικά με σύντομες περιγραφές των μαθησιακών αποτελεσμάτων ⁽¹⁶⁾

Ρήματα ευρείας/γενικής δράσης					
χρησιμοποιώ	εκτελώ	ολοκληρώνω	προσδιορίζω	λαμβάνω	ανταποκρίνομαι
εργάζομαι	καθορίζω	εξετάζω	δίνω τη δυνατότητα	δρω	αναλαμβάνω
διεκπεραιώνω	διατηρώ	επισημαίνω	συντελώ	κάνω	αντιμετωπίζω
κατασκευάζω	προβαίνω	θέτω	ορίζω	λαμβάνω υπόψη	
προσδίδω	καλύπτω	δρω	διαθέτω	δείχνω	

Ρήματα συγκεκριμένης δράσης					
υποβάλλω	αποδέχομαι	κατασκευάζω	δρομολογώ	διαμορφώνω	διορθώνω
ελέγχω	διευθύνω	επιλύω	διοργανώνω	επιβάλλω	εκτιμώ
προσδιορίζω	ρυθμίζω	εξαλείφω	αποκτώ	εξυπηρετώ	μαθαίνω
προετοιμάζω	προσαρμόζω	συμβουλευόμα	αυτοαξιολογώ	υπολογίζω	συσκευάζω
καταδεικνύω	βελτιστοποιώ	ολοκληρώνω	αναπαράγω	αντικαθιστώ	επιτυγχάνω

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2022). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – second edition (Ορισμός, σύνταξη και εφαρμογή μαθησιακών αποτελεσμάτων: ένα ευρωπαϊκό εγχειρίδιο)*. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁽¹⁶⁾ Οι κατάλογοι περιλαμβάνουν παραδείγματα ρημάτων που χρησιμοποιούνται σε περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα ΕΘΠΕΠ, καθώς και τον κατάλογο των ρημάτων ενεργητικής σημασίας που παρατίθεται ως μέρος των [κατευθυντήριων γραμμών για τον σχεδιασμό εθνικών προγραμμάτων σπουδών στη Νορβηγία](#), οι οποίες εγκρίθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας και το κοινοβούλιο των Σάμι στις 26 Ιουνίου 2018 και αναθεωρήθηκαν στις 10 Οκτωβρίου 2018 στο Όσλο:

Ρήματα συγκεκριμένης δράσης					
αναπτύσσω	συλλέγω	διαπιστώνω	καθοδηγώ	συνοψίζω	παρατηρώ
αναλύω	ανοικοδομώ	δρομολογώ	αποσυνδέω	εγκαθιστώ	χειρίζομαι
παράγω	τηρώ	μετρώ	συνοδεύω	υποστηρίζω	υποβάλλω σε δοκιμή
επικοινωνώ	εποπτεύω	διαιρώ	υλοποιώ	παρεμβαίνω	επιδιορθώνω
συμμετέχω	μεταποιώ	κατευθύνω	αντιδρώ	αποσυναρμολογώ	αναφέρω
επεξεργάζομαι	συνεδριάζω	επαναλαμβάνω	αποκαθιστώ	συνεργάζομαι	πωλώ
σχεδιάζω	υποδέχομαι	καθοδηγώ	προβλέπω	επιστρέφω	διερευνώ
εφαρμόζω	αναγνωρίζω	εκθέτω	συναρμολογώ	διασφαλίζω	εκπονώ
εγκαθιστώ	διατυπώνω	προγραμματίζω	απασχολώ	μεταβιβάζω	τυποποιώ
σέβομαι	συμπληρώνω	εξηγώ	περιορίζω	επεξεργάζομαι	διαρθρώνω
ολοκληρώνω	επικαιροποιώ	συντάσσω	υποστηρίζω	αιτιολογώ	εισάγω
συντηρώ	καταγράφω	προάγω	συνδράμω	διαπραγματεύομαι	εκπληρώνω
περιγράφω	διαδίδω	αναστοχάζομαι	βελτιώνω	απεικονίζω	αξιολογώ
παρακολουθώ	μετρώ	εκτιμώ	σχεδιάζω	συγκρίνω	εγκαθιστώ
διαχειρίζομαι	διαβάζω	προτείνω	καταρτίζω	αποφασίζω	συνδέω
επιλέγω	συγκεντρώνω	συνεργάζομαι	βαθμονομώ	αναθέτω	σχεδιάζω (στο χαρτί, στον υπολογιστή)
παρουσιάζω	συμβουλεύω	ανταποκρίνομαι	αποσπώ	παρακολουθώ (την εξέλιξη)	βελτιώνω
ακολουθώ	κατασκευάζω	προσαρμόζω	γράφω	εξετάζω	ανταλλάσσω
παρουσιάζω	αποθηκεύω	κατακτώ	αποκαθιστώ	εντοπίζω	συνδυάζω
διασφαλίζω	συντονίζω	ενημερώνω	φροντίζω	πωλώ	διευκρινίζω
προλαμβάνω	θέτω σε λειτουργία	επιλύω	αποκτώ	αποσυναρμολογώ	ανταλλάσσω
δημιουργώ	αξιολογώ	εξερευνώ	χορηγώ	συνθέτω	αναγράφω
επεξεργάζομαι	διοργανώνω	εξάγω (συμπεράσματα)	συνθέτω	τροποποιώ	επαληθεύω
τοποθετώ	επιλέγω	υιοθετώ	συμμετέχω	ανακαινίζω	εδραιώνω
παρέχω	περιλαμβάνω	αναλαμβάνω	ερμηνεύω	κατανέμω	προμηθεύω
αποτιμώ	επικυρώνω	εγκρίνω	συσχετίζω	μετασχηματίζω	εκτελώ
εμπλέκω	κινητοποιώ	αναδιοργανώνω	προστατεύω	κρίνω	συλλαμβάνω (μία έννοια)
διευθύνω	αναζητώ	καθοδηγώ	εισάγω	ολοκληρώνω	ασκώ κριτική
επιβλέπω	αναθεωρώ	εκτελώ	ερευνώ	διαγιγνώσκω	επαναφέρω

Ρήματα συγκεκριμένης δράσης					
πειραματίζομαι	επικυρώνω				

Παραδείγματα συνδυασμού ρημάτων ενεργητικής σημασίας με το ίδιο αντικείμενο που μπορεί να καταδείξει αυξανόμενη πολυπλοκότητα	
Σχεδιάζω και εφαρμόζω	Αποθηκεύω και συντηρώ
Υλοποιώ και καταγράφω	Διαχειρίζομαι και επεξεργάζομαι
Διασφαλίζω και τεκμηριώνω	Εντοπίζω και δρομολογώ
Εγκαθιστώ και ρυθμίζω	Εντοπίζω και προλαμβάνω
Εγκαθιστώ και ελέγχω	Εντοπίζω και παρακολουθώ
Συναρμολογώ και εγκαθιστώ	Προσδιορίζω και προτείνω
Οργανώνω και ελέγχω	Συσκευάζω και παραδίδω
Κατασκευάζω και ελέγχω	Συναρμολογώ και εισάγω
Ελέγχω και τηρώ	Προετοιμάζω, προσδιορίζω και επεξηγώ
Σχεδιάζω και οργανώνω	Σχεδιάζω, προετοιμάζω και υλοποιώ
Προγραμματίζω και σχεδιάζω	Συντονίζω, προετοιμάζω και φροντίζω
Σχεδιάζω και υλοποιώ	Παρακολουθώ, σχεδιάζω και υποβάλλω έκθεση
Μετρώ και αναλύω	Αναπτύσσω, δημιουργώ και υποστηρίζω
Αναλύω και διαχειρίζομαι	Αναπτύσσω, συντάσσω και αξιολογώ
Αναλύω και συγκρίνω	Υλοποιώ, ενσωματώνω και ελέγχω
Ερμηνεύω και εφαρμόζω	Αναλύω, αποκαθιστώ και διατηρώ
Ενημερώνω και συμβουλευώ	Εξετάζω, αναλύω και αξιολογώ
Συμβουλευώ και καθοδηγώ	Επιδεικνύω, ενσωματώνω και εφαρμόζω
Συνεργάζομαι και επικοινωνώ	Προσδιορίζω, επιλέγω, αναλύω
Επικοινωνώ και διαπραγματεύομαι	Αναλύω, αξιολογώ και βελτιώνω
Προετοιμάζω και ολοκληρώνω	Καθοδηγώ, εποπτεύω και ανταποκρίνομαι
Προετοιμάζω και συγκεντρώνω	Συντονίζω, κατευθύνω και προσαρμόζω
Αναλαμβάνω και οργανώνω	Κατασκευάζω, εγκαθιστώ, ανοικοδομώ, συντηρώ και αποκαθιστώ
Παράγω και παρουσιάζω	Τοποθετώ, συναρμολογώ, αποσυναρμολογώ και αποσυνδέω
Αναπτύσσω και προσαρμόζω	

Παράρτημα III. Προσδιορισμοί (επιθετικοί και επιρρηματικοί)

Παραδείγματα προσδιορισμών που έχουν αντληθεί από τους περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα των εθνικών πλαισίων προσόντων των χωρών που αναφέρονται στο ΕΠΠ ⁽¹⁷⁾

Παραδείγματα ευρέων/γενικών προσδιορισμών		
Βέβαιο	Βασικό	Κατάλληλο/καταλλήλως
Συναφές	Ιδιαίτερο/ιδιαιτέρως	Ενδεδειγμένο / όπως ενδείκνυται
Πολύ	Ευρύ/ευρέως	Επιτυχές/επιτυχώς
Διάφορα	Ορθό/ορθώς	Σύνηθες/συνήθως
Καλό	Αποτελεσματικό/αποτελεσματικά	Σημαντικό/κυρίως
Απαιτούμενο	Εκτενές/εκτεταμένα	

Παράδειγμα προσδιορισμών (επιθετικών ή επιρρηματικών) που μπορούν να συμβάλουν στη μετάδοση των επιπέδων πολυπλοκότητας		
Βασικό	Προηγμένο	Πλήρες/πλήρως
Εξοικειωμένο	Ενδιάμεσο	Σύνθετο/περίπλοκο
Απλό	Αυτόνομο/αυτόνομα	Καινοτόμο/καινοτόμα
Επαναλαμβανόμενο	Δημιουργικό/δημιουργικά	Διαχειριστικό
Δομημένο	Ανεξάρτητο/ανεξάρτητα	Πρωτότυπο/πρωτοτυπία
Ορισμένο	Ειδικευμένο/ειδικό	Σημαντικό
Σύνηθες	Νέο/πρωτοποριακό	Υπεύθυνο/υπεύθυνα
Στοιχειωδώς	Καθοριστικό/καθοριστικά	Στρατηγικό/στρατηγικά
Ανατεθειμένο	Ολοκληρωμένο	Απρόβλεπτο/έκτακτο
Ενσωματωμένο	Μη σύνηθες	Θεωρητικό/θεωρητικά
Μη ειδικευμένο	Μη αναμενόμενο	Αναμενόμενο/αναμενόμενα
Περιορισμένο	Διεξοδικό	Εν μέρει/μερικό/μερικώς
Καθημερινό/καθημερινώς	Προκαθορισμένο/προκαθορισμένα	Εξελιγμένο

⁽¹⁷⁾ Οι περιγραφικοί δείκτες για τα επίπεδα του ΕΘΠΕΠ, που έχουν δημοσιευθεί στα αγγλικά, διατίθενται στο Cedefop (2018). *Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries* (Ανάλυση και επισκόπηση των περιγραφικών δεικτών του ΕΘΠΕΠ στις ευρωπαϊκές χώρες). Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τις χώρες που έχουν υποβάλει επικαιροποιημένες εκθέσεις συσχέτισης μετά το 2016, χρησιμοποιήθηκε η επικαιροποιημένη έκθεση συσχέτισης.

Παράρτημα IV. Ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων: περιγραφικοί δείκτες για τα επίπεδα ⁽¹⁸⁾

	Γνώσεις	Δεξιότητες	Υπευθυνότητα και αυτονομία	
	Στο ΕΠΠ, οι γνώσεις περιγράφονται ως θεωρητικές και/ή αντικειμενικές.	Στο ΕΠΠ, οι δεξιότητες περιγράφονται ως γνωστικές (χρήση λογικής, διαισθητικής και δημιουργικής σκέψης) και πρακτικές (αφορούν τη χειρωνακτική επιδεξιότητα και τη χρήση μεθόδων, υλικών, εργαλείων και οργάνων).	Στο ΕΠΠ, η 'υπευθυνότητα και αυτονομία' περιγράφεται ως η ικανότητα του διδασκόμενου να εφαρμόζει γνώσεις και δεξιότητες αυτόνομα και με υπευθυνότητα.	
Επίπεδο 1	Βασικές γενικές γνώσεις	Βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση απλών εργασιών	Εργασία ή σπουδή υπό άμεση επίβλεψη σε δομημένο πλαίσιο	Επίπεδο 1
Επίπεδο 2	Βασικές αντικειμενικές γνώσεις ενός πεδίου εργασίας ή σπουδής	Βασικές γνωστικές και πρακτικές δεξιότητες που απαιτούνται για την αξιοποίηση σχετικών πληροφοριών με σκοπό την εκτέλεση εργασιών και την επίλυση συνήθων προβλημάτων με τη χρήση απλών κανόνων και εργαλείων	Εργασία ή σπουδή υπό επίβλεψη και με κάποια αυτονομία	Επίπεδο 2
Επίπεδο 3	Γνώση αντικειμενικών στοιχείων, αρχών, διαδικασιών και γενικών εννοιών σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής	Εύρος γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την εκτέλεση εργασιών και την επίλυση προβλημάτων με επιλογή και εφαρμογή βασικών μεθόδων, εργαλείων, υλικών και πληροφοριών	Ανάληψη ευθύνης για την εκπλήρωση καθηκόντων στην εργασία ή στη σπουδή· προσαρμογή της προσωπικής συμπεριφοράς στις περιστάσεις κατά την επίλυση προβλημάτων	Επίπεδο 3

⁽¹⁸⁾ Καθένα από τα 8 επίπεδα ορίζεται βάσει συνόλου περιγραφικών δεικτών, οι οποίοι προσδιορίζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα που αντιστοιχούν στα προσόντα του συγκεκριμένου επιπέδου σε οποιοδήποτε σύστημα προσόντων. Μαθησιακά αποτελέσματα σημαίνει η περιγραφή όλων αυτών που ο/η εκπαιδευόμενος/η γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας και τα οποία ορίζονται υπό μορφή γνώσεων, δεξιοτήτων, υπευθυνότητας και αυτονομίας. Πηγή: Σύσταση του ΕΠΕΠ του 2017.

	Γνώσεις	Δεξιότητες	Υπευθυνότητα και αυτονομία	
Επίπεδο 4	Αντικειμενικές και θεωρητικές γνώσεις γενικού πλαισίου σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής	Εύρος γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την εξεύρεση λύσεων σε συγκεκριμένα προβλήματα σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής	Άσκηση αυτοδιαχείρισης βάσει κατευθύνσεων σε περιβάλλοντα εργασίας ή σπουδής που είναι συνήθως προβλέψιμα, αλλά υπόκεινται σε αλλαγές· επίβλεψη της συνήθους εργασίας άλλων ατόμων, αναλαμβάνοντας κάποια ευθύνη για την αξιολόγηση και τη βελτίωση των δραστηριοτήτων εργασίας ή σπουδής	Επίπεδο 4
Επίπεδο 5	Ευρείες, εξειδικευμένες, αντικειμενικές και θεωρητικές γνώσεις σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής και επίγνωση των ορίων των γνώσεων αυτών	Ευρύ φάσμα γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την εξεύρεση δημιουργικών λύσεων σε αφηρημένα προβλήματα	Άσκηση διαχείρισης και επίβλεψης στο πλαίσιο δραστηριοτήτων εργασίας ή σπουδής όπου συμβαίνουν απρόβλεπτες αλλαγές· αξιολόγηση και ανάπτυξη της προσωπικής απόδοσης και της απόδοσης άλλων ατόμων	Επίπεδο 5
Επίπεδο 6	Προχωρημένες γνώσεις σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής, οι οποίες συνεπάγονται κριτική κατανόηση θεωριών και αρχών	Προχωρημένες δεξιότητες, απόδειξη δεξιοτεχνίας και καινοτομίας, που απαιτούνται για την επίλυση σύνθετων και απρόβλεπτων προβλημάτων σε εξειδικευμένο πεδίο εργασίας ή σπουδής	Διαχείριση σύνθετων τεχνικών ή επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή σχεδίων εργασίας, με ανάληψη ευθύνης για τη λήψη αποφάσεων σε απρόβλεπτα περιβάλλοντα εργασίας ή σπουδής· ανάληψη ευθύνης για τη διαχείριση της επαγγελματικής ανάπτυξης ατόμων και ομάδων	Επίπεδο 6
Επίπεδο 7	Άκρως εξειδικευμένες γνώσεις, μερικές από τις οποίες είναι γνώσεις αιχμής σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής, ως βάση για πρωτότυπη σκέψη και/ή έρευνα Κριτική επίγνωση των ζητημάτων γνώσης σε ένα πεδίο και στη διασύνδεσή του με διαφορετικά πεδία	Εξειδικευμένες δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, οι οποίες απαιτούνται στην έρευνα και/ή στην καινοτομία προκειμένου να αναπτυχθούν νέες γνώσεις και διαδικασίες και να ενσωματωθούν γνώσεις από διαφορετικά πεδία	Διαχείριση και μετασχηματισμός σε περιβάλλοντα εργασίας ή σπουδής που είναι σύνθετα, απρόβλεπτα και απαιτούν νέες στρατηγικές προσεγγίσεις· ανάληψη ευθύνης για τη συνεισφορά στις επαγγελματικές γνώσεις και πρακτικές και/ή για την αξιολόγηση της στρατηγικής απόδοσης ομάδων	Επίπεδο 7

	Γνώσεις	Δεξιότητες	Υπευθυνότητα και αυτονομία	
Επίπεδο 8	Γνώσεις στα πλέον προχωρημένα όρια ενός πεδίου εργασίας ή σπουδής και στη διασύνδεσή του με άλλα πεδία	Οι πλέον προχωρημένες και εξειδικευμένες δεξιότητες και τεχνικές, συμπεριλαμβανομένης της σύνθεσης και της αξιολόγησης, που απαιτούνται για την επίλυση κρίσιμων προβλημάτων στην έρευνα και/ή στην καινοτομία και για τη διεύρυνση και τον επαναπροσδιορισμό των υφιστάμενων γνώσεων ή της υφιστάμενης επαγγελματικής πρακτικής	Επίδειξη ουσιαστικού κύρους, καινοτομίας, αυτονομίας, επιστημονικής και επαγγελματικής ακεραιότητας και σταθερής προσήλωσης στη διαμόρφωση νέων ιδεών ή διαδικασιών στο επίκεντρο του πλαισίου εργασίας ή σπουδής, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας	Επίπεδο 8
Το πλαίσιο προσόντων του ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ορίζει περιγραφικούς δείκτες για τρεις κύκλους, που συμφωνήθηκαν από τους αρμόδιους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση υπουργούς κατά τη σύνοδό τους στο Μπέργκεν τον Μάιο του 2005, στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας. Κάθε περιγραφικός δείκτης ενός κύκλου παρέχει μια γενική διατύπωση των συνήθων προσδοκιών όσον αφορά τα επιτεύγματα και τις ικανότητες που συνδέονται με προσόντα τα οποία αντιπροσωπεύουν το τέλος του συγκεκριμένου κύκλου. Ο περιγραφικός δείκτης για τον σύντομο κύκλο, ο οποίος διαμορφώθηκε από την κοινή πρωτοβουλία για την ποιότητα στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας (που μπορεί να εντάσσεται στον πρώτο κύκλο ή να συνδέεται με αυτόν), αντιστοιχεί στα μαθησιακά αποτελέσματα για το επίπεδο 5 του ΕΠΠ. Ο περιγραφικός δείκτης για τον πρώτο κύκλο αντιστοιχεί στα μαθησιακά αποτελέσματα για το επίπεδο 6 του ΕΠΠ. Ο περιγραφικός δείκτης για τον δεύτερο κύκλο αντιστοιχεί στα μαθησιακά αποτελέσματα για το επίπεδο 7 του ΕΠΠ. Ο περιγραφικός δείκτης για τον τρίτο κύκλο αντιστοιχεί στα μαθησιακά αποτελέσματα για το επίπεδο 8 του ΕΠΠ.				

Πηγή: Σύσταση 2017 του ΕΠΠ — Περιγραφικοί δείκτες για τα επίπεδα.

Παράρτημα V. Πρόσθετες πηγές και σύνδεσμοι

[Πρόσβαση στα URL 10.4.2024]

- Οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη σύντομων περιγραφών των προσόντων που δημοσιεύονται στην πύλη Europass.
- Η δημοσίευση των επαγγελματικών προσόντων και των ευκαιριών μάθησης στο Europass πραγματοποιείται μέσω του μητρώου συνόλου δεδομένων προσόντων (QDR).
- Τα δεδομένα που δημοσιεύονται στο QDR πρέπει να δημοσιεύονται με τη χρήση του ευρωπαϊκού μοντέλου μάθησης.
- Το ευρωπαϊκό εγχειρίδιο του Cedefop για τον προσδιορισμό, τη σύνταξη και την εφαρμογή των μαθησιακών αποτελεσμάτων πρώτη έκδοση, 2017 ⁽¹⁹⁾ και δεύτερη έκδοση, 2022 ⁽²⁰⁾ περιλαμβάνει 'γενικούς κανόνες' σχετικά με τη χρήση των μαθησιακών αποτελεσμάτων: η έκδοση του 2022 περιλαμβάνει εκτενή κατάλογο διεθνών και εθνικών πηγών (υλικό καθοδήγησης και έρευνας) για την υποστήριξη του προσδιορισμού, της σύνταξης και της χρήσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων σε διάφορα πλαίσια (αξιολόγηση, προγράμματα σπουδών, επαγγελματικά προσόντα κ.λπ.).
- Σύσταση του 2017 σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΠ). Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2017, σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση και με την κατάργηση της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων για τη διά βίου μάθηση.
- Η δημοσίευση του Cedefop (2018) σχετικά με την ανάλυση και την επισκόπηση των περιγραφικών δεικτών για τα επίπεδα ΕΘΠΠ στις ευρωπαϊκές χώρες περιλαμβάνει περιγραφικούς δείκτες για τα επίπεδα ΕΘΠΠ.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). ESCO (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations) [ESCO (Ευρωπαϊκή ταξινόμηση δεξιοτήτων, ικανοτήτων, προσόντων και επαγγελμάτων)].

⁽¹⁹⁾ Cedefop (2017). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook* (Προσδιορισμός, σύνταξη και εφαρμογή μαθησιακών αποτελεσμάτων: ευρωπαϊκό εγχειρίδιο). Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁽²⁰⁾ Cedefop (2022). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – second edition* (Προσδιορισμός, σύνταξη και εφαρμογή μαθησιακών αποτελεσμάτων: ευρωπαϊκό εγχειρίδιο — δεύτερη έκδοση). Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Ηνωμένες Πολιτείες. Υπουργείο Εργασίας. [Ο'Net Occupational Information Network \(Δίκτυο επαγγελματικής πληροφόρησης Ο'Net\)](#).
- [Πλαίσιο βασικών ικανοτήτων](#). Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2018).
- [Πλαίσιο επιχειρηματικών ικανοτήτων \(EntreComp\)](#). Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινό Κέντρο Ερευνών. (2016).
- [Πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων για τους πολίτες \(DigComp 2.2\)](#). Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινό Κέντρο Ερευνών (2022).
- [Πλαίσιο αναφοράς ικανοτήτων για δημοκρατική συνείδηση \(RFCDC\)](#). Συμβούλιο της Ευρώπης (2013).
- [Ευρωπαϊκή καταγραφή εθνικών πλαισίων προσόντων \(ΕΘΠΠ\)](#). Cedefop (2022).
- Περισσότερες πληροφορίες σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τα εθνικά πλαίσια προσόντων διατίθενται στον ιστότοπο και στις βάσεις δεδομένων του ΕΘΠΠ. [Οι σύνδεσμοι προς τους δικτυακούς τόπους και τις βάσεις δεδομένων, καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας των σημείων συντονισμού των ΕΘΠΠ είναι διαθέσιμα ανά χώρα.](#)

Περίληψη

Οι κατευθυντήριες γραμμές παρουσιάζουν κοινές αρχές για την ανάπτυξη σύντομων περιγραφών με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα για όλα τα επαγγελματικά προσόντα. Οι εν λόγω περιγραφές έχουν καθοριστική σημασία για τις βάσεις δεδομένων και τα μητρώα επαγγελματικών προσόντων.

Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής προσπάθειας για την ενίσχυση της διαφάνειας των επαγγελματικών προσόντων σε όλες τις χώρες, τη διευκόλυνση της κινητικότητας και τη στήριξη της διά βίου μάθησης.

Η σημαντική πρόοδος που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τα εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων (ΕΘΠΠ) και η χρήση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στην Ευρώπη έχουν αυξήσει την κατανόηση και τη δυνατότητα μεταφοράς των επαγγελματικών προσόντων. Η σύνταξη σύντομων περιγραφών των επαγγελματικών προσόντων και των μαθησιακών αποτελεσμάτων τους βελτιώνει σταθερά τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα και διευκολύνει τη διαθεσιμότητα και τη χρήση τους σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Οι σύντομες περιγραφές παρέχουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, στους/στις εργοδότες/-ριες, στους παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης και σε άλλους φορείς ταχεία πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα, συμπληρώνοντας τις πλήρεις εθνικές περιγραφές.

Η δημοσίευση περιέχει συστάσεις σχετικά με τις τυπικές προϋποθέσεις (έκταση, μορφή) και το περιεχόμενο (πεδίο εφαρμογής, πολυπλοκότητα, πλαίσιο) αυτών των περιγραφών. Περιλαμβάνει επίσης πρακτικές πηγές, όπως καταλόγους ρημάτων δράσης και προσδιορισμών, για τη σαφή περιγραφή των μαθησιακών αποτελεσμάτων των επαγγελματικών προσόντων.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΣΥΝΤΟΜΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι κατευθυντήριες γραμμές παρουσιάζουν κοινές αρχές για την ανάπτυξη σύντομων περιγραφών με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα για όλα τα επαγγελματικά προσόντα. Οι εν λόγω περιγραφές έχουν καθοριστική σημασία για τις βάσεις δεδομένων και τα μητρώα επαγγελματικών προσόντων.

Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής προσπάθειας για την ενίσχυση της διαφάνειας των επαγγελματικών προσόντων σε όλες τις χώρες, τη διευκόλυνση της κινητικότητας και τη στήριξη της διά βίου μάθησης.

Η σημαντική πρόοδος που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τα εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων (ΕΘΠΠ) και η χρήση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στην Ευρώπη έχουν αυξήσει την κατανόηση και τη δυνατότητα μεταφοράς των επαγγελματικών προσόντων. Η σύνταξη σύντομων περιγραφών των επαγγελματικών προσόντων και των μαθησιακών αποτελεσμάτων τους βελτιώνει σταθερά τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα και διευκολύνει τη διαθεσιμότητα και τη χρήση τους σε ψηφιακά περιβάλλοντα.

Οι σύντομες περιγραφές παρέχουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, στους/στις εργοδότες/-ριες, στους παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης και σε άλλους φορείς ταχεία πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα, συμπληρώνοντας τις πλήρεις εθνικές περιγραφές.

Η δημοσίευση περιέχει συστάσεις σχετικά με τις τυπικές προϋποθέσεις (έκταση, μορφή) και το περιεχόμενο (πεδίο εφαρμογής, πολυπλοκότητα, πλαίσιο) αυτών των περιγραφών. Περιλαμβάνει επίσης πρακτικές πηγές, όπως καταλόγους ρημάτων δράσης και προσδιορισμών, για τη σαφή περιγραφή των μαθησιακών αποτελεσμάτων των επαγγελματικών προσόντων.

CEDEFOPΕυρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη
της Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ευρώπη 123, Θεσσαλονίκη (Πυλαία), ΕΛΛΑΔΑ
Ταχυδρομική διεύθυνση: Cedefop service post, 570 01 Θέρμη, ΕΛΛΑΔΑ
Τηλ. +30 2310490111, Φαξ +30 2310490020
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu**Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Νομοθεσία | Δεδομένα | Εκδόσεις